

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLETİŞİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

ULUSAL GAZETELERİN ALGI YARATMA İŞLEVİ
(16 KASIM 2013 DİYARBAKIR BULUŞMASI HABERLERİ
BAĞLAMINDA BİR ANALİZ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. Mustafa YAĞBASAN

HAZIRLAYAN
Erkan SOLMAZ

ELAZIĞ-2016

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLETİŞİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

ULUSAL GAZETELERİN ALGI YARATMA İŞLEVİ
(16 KASIM 2013 DİYARBAKIR BULUŞMASI HABERLERİ
BAĞLAMINDA BİR ANALİZ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Prof. Dr. Mustafa YAĞBASAN

HAZIRLAYAN

Erkan SOLMAZ

Jürimiz, tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonunda bu yüksek lisans / doktora tezini oy birliği / oy çokluğu ile başarılı saymıştır.

Jüri Üyeleri:

1. Prof. Dr.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun tarih ve sayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Prof. Dr. Zahir KIZMAZ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖZET**Yüksek Lisans Tezi****Ulusal Gazetelerin Algı Yaratma İşlevi
(16 Kasım 2013 Diyarbakır Buluşması Haberleri Bağlamında Bir Analiz)****Erkan SOLMAZ****Fırat Üniversitesi****Sosyal Bilimler Enstitüsü****İletişim Bilimleri Anabilim Dalı****Gazetecilik Bilim Dalı****Elazığ – 2016, Sayfa: VII+69**

Teknolojik gelişmelerle birlikte hayatımıza yön veren kitle iletişim araçları, gün geçtikçe etkisini arttırmaktadır. Kitle iletişiminin giderek hız kazandığı günümüz dünyasında, medyanın enformasyon üzerindeki yaptırım gücünde açıkça görülmektedir. Medya iktidar ilişkisi bağlamında, kitlelere iletilen mesajların nasıl bir süreçten geçtiği, ne şekilde aktarıldığı ve hangi etkenlerle oluşturulduğu analiz edilmiştir. Söylemin habere dönüştürülürken işlendiği editöryal süreç ve hedef kitleye yönelik yansıması, “Haber Söylem Çözümlemesi” tekniğine uygun olarak yapılmıştır.

Araştırmada ulusal gazetelerin algı yaratma işlevi irdelenmiştir. Ayrıca iletişim kuramlarının ana dayanağı olan siyasi sistemler ile medya arasındaki ilişki yorumlanmıştır. Ulusal gazetelerde ideolojilerin, kitle üzerinde algı oluşturmaya yönelik amaçladığı çıkar ve fayda politikası, oluşturulan hipotezlerle, “16 Kasım 2013 Diyarbakır Buluşması Haberleri” üzerinden açıklanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimler: Medya, İdeoloji, Söylem, Haber, Algı

ABSTRACT

Master Thesis

**The Perception Creating Function of National Newspapers
(An Analysis in the context of 16th November 2013 Diyarbakir Meeting News)**

Erkan SOLMAZ

Fırat University

Institute of Social Sciences

Department of Communication Sciences

Department of Journalism

Elazığ – 2016, Pages: VII+69

Mass media which points the way to our lives along with technological developments lifts its effectiveness day by day. Intoday's world in which mass communication gather pace gradually, the sanction power of media on informatics is seen obviously. In the context of media potential, what kind of processes do the messages which are transmitted to masses go through, in what way they are transferred and with which factors they are formed; are analyzed. Editorial process in which discourse is manipulated while being converted to news and its reflection to the intended population is done in compliance with the "News Discourse Analysis" technique.

In this study, the perception creating function of national newspapers is examined. In addition, the relationship between media and political systems which are main supports of communication theories is interpreted. The profit and benefit politics which is aimed by ideologies to create perception on the mass in national newspapers are tried to explain with the developed hypothesis on "16th November 2013 Diyarbakir Meeting News".

Key Words: Media, Ideology, Discourse, News, Perception

İÇİNDEKİLER

ÖZET	II
ABSTRACT.....	III
İÇİNDEKİLER	IV
ÖNSÖZ	VII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. HABER VE İDEOLOJİ	3
1.1. Haber ve Söylem	4
1.1.1. Haber ve Mesaj	5
1.1.2. Haber ve Retorik	5
1.1.3. Haber Çözümlemesi	6
1.1.3.1. Göstergebilimsel Çözümleme	7
1.1.3.2. İçerik Çözümlemesi	7
1.1.3.3. Retorik Çözümlemesi	8
1.1.3.4. Eleştirel Söylem Çözümlemesi	9
1.1.4. Kamuoyu Oluşturma	9
1.1.5. Gündem Oluşturma	10
1.2. İdeoloji ve Medya	11
1.2.1. Haber ve İdeoloji	11
1.2.2. İdeoloji ve Medya Üretimi	12
1.2.3. Medya Metinleri	12
1.2.4. Medya İnşası	13
1.2.5. Haber ve Etik	13
1.2.6. Haber ve Muhabir İlişkisi	14
1.2.7. Habere Konu Olan Aktörler	15
1.2.8. Haber Kaynağı	15
1.2.9. Eşik Bekçiliği	15

İKİNCİ BÖLÜM

2. MEDYA VE ALGI YARATMA.....	17
2.1. Algı.....	17
2.2. Algı Yönetimi.....	18
2.3. Medya ve Algı.....	19
2.4. Söylem ve Algı İlişkisi.....	19

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ARAŞTIRMA VE YÖNTEM	20
3.1. Araştırma.....	20
3.1.1. Araştırmanın Soruları ve Hipotezleri	20
3.1.1.1. Araştırmanın Soruları	20
3.1.1.2. Araştırmanın Hipotezleri	20
3.1.2. Araştırmanın Amacı	21
3.1.3. Araştırmanın Önemi	21
3.2. Yöntem.....	21
3.2.1. Evren ve Örneklem.....	22
3.2.2. Sınırlılıklar.....	22
3.2.3. Verilerin Toplanması.....	23
3.2.4. Verilerin Analizi ve Çözümlemesi	23

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM.....	25
4.1. Hürriyet Gazetesi	25
4.1.1. 17 Kasım.....	25
4.1.2. 18 Kasım.....	30
4.1.3. 19 Kasım.....	34
4.1.4. 20 Kasım.....	37
4.2. Cumhuriyet Gazetesi.....	37
4.2.1. 17 Kasım.....	37
4.2.2. 18 Kasım.....	41
4.2.3. 19 Kasım.....	46
4.2.4. 20 Kasım.....	49

4.3. Zaman Gazetesi	49
4.3.1. 17 Kasım.....	49
4.3.2. 18 Kasım.....	52
4.3.3. 19 Kasım.....	56
4.3.4. 20 Kasım.....	59

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ DEĞERLENDİRME	62
5.1. Araştırma Sorularının Cevaplanması	64
5.2. Söylem Analizi sonuçlarına göre Hipotezler	65
KAYNAKÇA.....	66
EKLER	68
Ek 1. Orijinallik Raporu.....	68
ÖZ GEÇMİŞ	69

ÖNSÖZ

Ulusal Gazetelerin, kamuoyu üzerindeki rolünü ve işlevini, gazetelerdeki editöryal sürecin nasıl işlediğini ve haberlerin hangi amaçla nasıl inşa edildiğini ortaya çıkarmak amacıyla yürüttüğüm bu çalışmanın, okur kitleye bilinç kazandırmasını ve fayda sağlamasını umut ediyorum. Üniversite yıllarından bu yana ilgimi çeken medya siyaset ilişkisi ve kitle kültürü kavramı bu araştırmanın konusunu seçmemde etkili oldu. Gazetecilik eğitimi aldığım zamanlarda, mesleğin içinde çalıştığım ve daha sonra eğitimini verdiğim kurumlarda haberciliğin şerefli ve namuslu bir meslek olması gerektiği kanaatini taşıdım ve bu konudaki bağlılığımdan ödün vermedim. Gazetecilik mesleğinin etik sorumluluğunun yanında mesleği icra edenlerin vicdani sorumluluk taşıması gerektiğini düşünüyorum.

Çalışmada bana akademik araştırma ve çalışma disiplini kazandıran, birçok konuda fikirlerine ve görüşlerine başvurduğum saygıdeğer hocam Prof. Dr. Mustafa Yağbasan'a desteklerinden dolayı teşekkür ederim. Araştırmada faydasını gördüğüm habercilik eğitimimde, bana sabırla emek sarf eden sevgili hocam Yrd. Doç. Dr. Kemal Aslan'a, Gazetecilik mesleğinin etik ve ahlaki yönünü bana aşıladığını düşündüğüm merhum Ali Kaptan'a, bana her daim destek olan sevgili hocalarım Yrd. Doç. Dr. Ayla Acar ve Yrd. Doç. Dr. Müge Demir'e, gazete arşivi konusunda emeği geçen sevgili dostlarım Erdem Süzgün ve Oğuz Karakuş'a ve benden sevgilerini esirgemeyen değerli aileme sonsuz şükranlarımı sunarım.

GİRİŞ

Gelişen teknolojiyle birlikte iletişimin yeni boyutlar kazanması, kitle iletişim araçlarındaki yenilikler ve enformasyon ağının her geçen gün genişlemesi, bilgi alışverişini etkilemektedir. Bireylerin bu enformasyon sürecinde toplumsal varlığını sürdürmesi, bu süreçten etkilenmesini zorunlu kılmaktadır. İletişim sürecinde düşünce, bilinç ve dil organizasyonları, insan üretiminin sonucunda var olmaktadır. Bu üretim organizasyonunu içinde barındıran birçok aracı ve yapıyı Medya organizasyonu olarak bilmekteyiz.

Medya'nın en önemli unsurlarından birisi kuşkusuz kitle iletişim araçlarıdır. Kitle iletişim araçları içerisinde önemli bir yere sahip olan geleneksel gazetelerin, kitlesel algı oluşturma konusunda önemli bir işleve sahip olduğu bilinmektedir. Her medya kuruluşunun kendine özgü bir yayın politikası olduğu gibi, kendi formatlarına göre kullanmış oldukları bir dil vardır. Politikacıların özellikle bilinçli olarak kullanmış oldukları ideolojik söylemler, bu çerçevede ikinci kez inşa edilmektedir. Habere konu olan olay, görüş ya da fikir kullanılan söylemlerle farklı anlamlar kazanmaktadır. Bu doğrultuda nitel çalışmalar genellikle yapısal analizler içerir. Bu yüzden, iletişim araçlarının mesajı üzerine çalışmaların çoğunda yapısal analizler kullanılmaktadır (Damlapınar, 2005:183). Sadece aktarılan bilgi değil aynı zamanda gizlenen ya da aktarılmayan bilgilerde, kitle algısına yönelik yapılmaktadır.

Medyanın görevi, "iktidarı denetlemek ve kamuoyunun sesi" temeline dayandırılmış, bağımsız ve tarafsız olması bu gerekçeye şart koşulmuştur. Ancak bağımsızlık ve tarafsızlık basın kuruluşları için pekte mümkün olmamıştır. Medya sektöründeki reklam gelirleri, yayın politikasını doğrudan etkilemektedir. Farklı görüşlerde basın kuruluşları olduğu gibi farklı görüşteki politikacıların, ekonomik seçkinlerin ve devletin güçlü dinamiklerinin enformasyondaki inşa sürecinde etkili olduğu görülmektedir. Bu bağlamda taraflı olmanın farklı bir yana bırakılması mümkün olmaz. Tarafsızlığın bile kendi içinde bir taraf olduğunu düşünmek medya sektörünün pratikleri içinde yer alır. Gazetecilikte 'tarafsızlık ilkesinin' ne kadar uygulanabilir olduğu ise uzun yıllardan beri tartışılan bir konu olmuştur. Tarafsızlık aynı zamanda Gazetecilik mesleğinde etik kuralların başlıca konusu haline gelmiştir.

Özel sektörün elinde olmakla birlikte, medyanın sıkı yasal düzenlemelerle, gerektiğinde zorla da olsa siyasi erke tabi kılındığı otoriter sistemlerde basın

özgürlüğünden söz edilememektedir. Yönetim erkini elinde bulunduran güç, basın kontrol altına alarak varlığını sürdürme ve pekiştirme amacı gütmektedir. Dolayısıyla bu tür sistemlerde basın siyasal otoritenin güdümü ve denetiminde varlığını sürdürmek durumundadır (Damlapınar, 2005:77). Toplumsal sistemin karşılıklı ilişkilerine medya ve siyaset örneği verilebilir. Bu ilişkinin toplumdaki yansıması sosyolojik, psikolojik, ekonomik ve kültürel açıdan birçok olguya sebep oluşturmaktadır.

Beş bölümden oluşan çalışmanın ilk iki bölümü kuramsal çerçeveden oluşmaktadır. İletişim alanında var olan toplumsal düzeni meşrulaştırma ve sürdürmeyi amaçlayan kuram ve yaklaşımlar “ana-akım” kuramlar olarak adlandırılırken, mevcut sistemi ve iletişimi eleştirel bir tarzda irdeleyen çalışmalar “eleştirel kuramlar” olarak değerlendirilmektedir (Yaylagül, 2014:29). İlk bölümde “Haber ve İdeoloji” kavramları ikinci bölümde ise “Medya ve Algı Yaratma” süreci bu kuramsal çerçevede ele alınıp irdelenmiştir. Üçüncü bölümde “Araştırma ve Yöntem” Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri bağlamında ele alınmıştır. Dördüncü bölümde “Bulgular ve Yorum” çalışmanın ana hatlarını oluşturmaktadır. Elde edilen bulgular (Cumhuriyet Gazetesi, Hürriyet Gazetesi, Zaman Gazetesi) ‘söylem çözümlemesi’ tekniğiyle yorumlanmıştır. Beşinci bölümde “Sonuç Değerlendirme” başlığıyla araştırmadan çıkarılan sonuçlar yer almaktadır. Sonuç bölümünden sonra ise analizlerin, hipotez ve araştırma sorularına uygulanması ile çalışma tamamlanmıştır.

Türkiye’de sürekli tartışılan konuların başında gelen medya – siyaset ilişkisinin etik boyutlarını ortaya çıkarma açısından ele alındığında, araştırma birçok konuya açıklık kazandıracaktır. Dilin toplumsal yapı içerisindeki önemi, Medyanın algı oluşumundaki etkisi, Kitle İletişim Araçları içerisinde ulusal gazetelerin üstlendiği rol ve politikacıların söylemlerinin ulusal gazetelerde nasıl inşa edildiği araştırmada açıkça görülecektir.

Bu araştırma Ulusal Gazetelerin nasıl algı oluşturduğu ve bu işlevselliği değişik unsurlarla nasıl gerçekleştirdiğini araştırmak için, okuyucu kitleyi bilgilendirmeye yönelik olarak gerçekleştirilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. HABER VE İDEOLOJİ

Sosyal Bilimlerde kavramların farklı tanımlandığı bilinmektedir. Haber kavramı da Sosyal Bilimler içerisinde farklı tanımlamalarla Literatür'e geçmiş bir kavramdır. Haber konusunda yapılan tanımlamaların kesiştiği ortak noktalar vardır. Yapılan tanımlamaların bazıları şöyledir:

Haber, vaktinde verilen, toplumda çok sayıda kişiyi ilgilendiren ve etkileyen, bu kişilerin anlayabileceği bir dilde yazılan olay, fikir veya görüştür. Yani ilgi çekici bir olayın, bir durum, düşünce, eğilim ve kanının doğru, anlaşılır ve çabuk şekilde yayınlanır bir metin haline getirilmesidir (Kaptan, 2008:7).

Haber, gazeteciliğin meslek edinmiş kişilerin, haber konusu olarak seçtikleri konularda topladıkları ve kuralına göre formatladıkları, yine gazeteciliği meslek edinmiş kitle iletişim araçlarının sorumluları tarafından seçilerek, yazılı, sesli ya da görüntülü mesajlar şeklinde, okuyucu, dinleyici ya da izleyiciye ulaştırılan bilgilerdir (Aslan, 2009:152).

Wilbur Schramm'a göre: "Haber bir olay değildir; olduktan sonra algılanan bir olgudur. Olayla özdeş değil, fakat olayın esas çerçevesi içinde tekrar kurulabilmesi hedefidir." John Hohenberg'e göre: "Haber insanları ilgilendirecek zamanlı olan bir fikrin, olayın ya da sorunun özetidir." Walter Lipmann'a göre: "Haber ile gerçek aynı değildir. Haberin işlevi bir olayı iletmek, gerçeğin işlevi ise, saklı kalmış olguları gün ışığına çıkarmaktır. Birbirleri arasındaki bağlantıyı kurarak, insanoğlunun iletişimine imkan tanımak için gerçeğin resmini yapabilmektir." Fishman'a göre: "Haber, haber üzerinde çalışanların uyguladıkları yöntemlerin sonucu olarak ortaya çıkar." (Bülbül, 1999:96).

Araştırmalara göre, haberin toplumsal üretiminin üç yönü vardır. Bunlardan ilki, belli tip ve kategorilerde haber üreten medyanın bürokratik örgütlenmesidir. İkincisi, bu kategoriler içerisinde belli olayların sıralanması ve seçimini öneren haber değerleri yapısıdır. Üçüncüsü ise, haberin kendisinin ortaya çıkarılma anı, eşdeyişle üretim anıdır. Olayların medya tarafından bir anlam ifade edecek biçime dönüştürülmesi aşamasında tanımlama ve kavramlaştırma süreci oldukça önemlidir (Özer, 2011:70).

1.1. Haber ve Söylem

Söylem, dilbiliminde dilin kullanım biçimi olarak tanımlanmaktadır. Başka bir anlatımla söylem, bir dilsel eylem de bulunma biçimidir. Söylem sadece bir konuşmacının kullandığı dille sınırlandırılmaz, o aynı zamanda iki kişi arasında sürüp giden karşılıklı iletişimi, dilbilimsel kuralları ve gelenekleri de kapsamaktadır. Göstergebilimin kurucularından Ferdinand de Saussure sözün kullanıcıya bağlı olarak farklılık arz edebileceğine vurgu yapmak için dil ve sözü iki ayrı kavram olarak ele almıştır. Çünkü dil, bir sistematiği olan yapı olarak tek bir bütünen, bireyler onu kendi tercihlerine göre farklı şekilde kullanabilmektedir (Devran, 2010:25).

İdeolojileri, büyük ölçüde söylem aracılığı ile yayılmaktadır. İdeoloji toplumsal oluşum olarak ancak dil ile ortaya çıkabilmesi, ancak dilde anlam bulabilmesi nedeniyle söylem ile doğrudan ilişkilidir (İlgın, 2003:293).

Söylem, sosyal, siyasi, kültürel, ekonomik alanlar gibi sosyal hayatın diğer yönleriyle de ilişkilidir. Söylem bir meta-eylemdir. Bir metin edebi olsun veya olmasın onun üzerinde söylem çalışması yapılır. Kavram, dille inşa edilen sözlü, yazılı ve sözsüz metinlere karşılık gelecek şekilde kullanılır. Başta Foucault'nun kendisi olmak üzere, Foucault'nun söylem tanımını doğrudan kullananlar ve onun söylem tanımını yeniden yorumlayan entelektüellerin görüşleriyle belirginlik kazandığı şekliyle konuşan ve dinleyen bir dünyanın verisi olarak söylem; bir dil pratiğidir; ideoloji, bilgi, diyalog, anlatım, beyan tarzı, müzakere, güç ve gücün mübadelesiyle eyleme dönüşen dil pratiklerine ilişkin süreçlerdir. Bir süreç olarak söylem, anlatım ve konuşma eylemlerinin içsel kurallarıyla düzenlenir. Söylemin kendi içsel kuralları, söylem düzenlerini oluşturur ya da söylem, düzenlenmiş söylemlerden müteşekkildir (Sözen, 2014:18).

Haberlerin çoğunun resmi kaynaklarca beslendiğini kaydeden W.Lance Bennett, günlük haberlerin büyük bölümünün de resmi etkinlik ve tepkilere ayrıldığı görüşündedir (Aslan, 2004b:27).

Kemal Aslan haber söylemini, “Haber söylemi merak, gözetim, eğlence, kaçış, sosyal ve psikolojik uyuma dayanır. Haber söylemindeki merak ve gözetim gündelik hayatta yararlı olabilecek bilgilerin aktarımıyla gerçekleştirilir. Eğlence ve kaçış, haber söyleminde eylemlerdeki drama unsurunun gündelik yaşamın kendisinde olduğundan daha yoğun verilmesiyle sağlanır. Çoğu haber bülteni izler kitleyi birkaç dakika için

merhamet, trajedi, ahlak dersleri, kriz, gizem tehlike ve ara sıra mizah dolu bir dünyanın içine çağırır” şeklinde değerlendirmektedir (Aslan, 2004b:29).

1.1.1. Haber ve Mesaj

Mesaj, kaynağın sözlü, sözsüz, yazılı, görsel yolla simge, sembole dönüştürerek hedef kitleye iletmek istediği bilgi, düşünce, duygu ve davranışlardır. Mesajdaki simge, sembollere anlamı kaynak ve hedef kitle yükler (Aslan, 2004a:17).

İletişimde kelimelerden oluşan mesajlar yoluyla anlam üretilir. Dolayısıyla, iletişimin amacı anlam üretimiyle özdeş tutulur. Mesajın içeriği çoğu kez önemli bir içerik de olmayabilir. Ne olursa olsun, mesajdan geçerek insanlar, bir ilişkinin kurulması veya kurulu bir ilişkinin geliştiği yönde devamı veya başka bir yönde değişimini sağlamak isterler. Ancak iletişimle insan kendisiyle ve çevresiyle olan fonksiyonlarını yerine getirebilir. Egemen anlayışa göre, iletişimde alıcının gönderilen mesajı alıp, bu kodlanmış şifreyi doğru bir şekilde çözümlemesi iletişimin görevsel bir şekilde sonuçlandığına işaret eder. Bu durumda, anlam şifrede yüklüdür ve şifre alıcının anlayacağı biçimde, açık bir şekilde, ortak kodlar ve referans noktaları kullanılarak hazırlanırsa, mesaj doğru anlaşılabilir beklenen etki/sonuç elde edilir. Bu görüşün aksine, göstergebilimcilerin çoğuna göre, ortak şifreler ortak anlam taşımazlar. Anlam kelimelerde değil, kelimeleri belli zaman ve yerde kullanan insandır. Kelimelerin anlamı kullanıldığı bağlam ve kullanan kişiden koparıldığında, genel sözlük anlamı ötesinde bir anlam ifade etmezler (Erdoğan, 2011:195).

1.1.2. Haber ve Retorik

Retorik (rhetoric), güzel konuşma sanatı (art of speech) olarak tanımlanır. Bu konuşma bireyler arasında olabileceği gibi, bir topluluk önünde ya da kitlesel iletişim araçları ile yapılan iletişimde de söz konusudur. Aristo ve Sokrates gibi eski Yunan filozofları, 2000 yıl öncesinde iletişimin önemine değinerek, insanlara etkili iletişimin yollarını anlatmışlardır. İletişimi sivil yaşamın merkezine alarak etkili iletişim için neler yapılması gerektiği üzerine durmuşlar ve iletişim olgu ve sürecinde dinleme, analiz, kendini toplum önünde ifade etme gibi özelliklerin bulunduğu değinmişlerdir (Aziz, 2012:111).

Aristoteles retorik kavramını, diyalektiğin eşdeğeri olarak tanımlamaktadır. Aristoteles'e göre retorik: "Dizgisel olarak ele alınacak bir konudur. Kanıtlarla inandırma tarzları retorik sanatının özüdür." (Aristoteles, 1995:20).

Retorik, bireyleri ikna etmek için dilin ustaca kullanım sanatıdır. Bir mesajın ikna edici olabilmesi için ne tür özelliklere sahip olması gerektiği konusu, retorikle ilgilenenlerin öteden beri üzerinde durduğu en önemli konudur (Devran, 2010:41).

1.1.3. Haber Çözümlemesi

Haber çözümlemesine ilişkin farklı kuramsal ve yöntembilimsel yaklaşımlar geliştirilmiştir. Bu yaklaşımlar nitel ve nicel yaklaşımlar olarak sınıflandırılabilir. Amerika Birleşik Devletleri'nde Lazarsfeld ve Berelson'un başlattığı ve 1940'lı yıllardan beri yapılan birçok çalışmada içerik çözümlemesi yöntemi kullanılmıştır. Avrupa kıtasında ise göstergebilim, yapısalcılık, söylem ve hermenötik gibi daha nitel yöntemler geliştirilmiştir (Devran, 2010:30).

Van Dijk çalışmalarında, Tematik ve Şematik yapılardan söz eder. Haber çözümlemelerini bu iki yapı üzerinden kurmaya çalışır. Tematik anlayışta macro (macrostructure) ve mikro (microstructure) yapılar önemlidir. Tematik çözümlemede en önemli unsur olan hiyerarşik yapılar (hierarchicalstructure) ön plandadır. Dolayısıyla burada karşımıza, ana ya da üst başlık, başlık, alt başlık, spot, haber girişleri (özet niteliğindedir), haberler (başlıkların birbiriyle olan bağlantılarına bakılır, başlık metin ilişkisi sorgulanır, başlık ve metin uzunluğu önemlidir. Haber girişinde özet var mıdır ve ne uzunluktadır gibi soruları yanıtlar) hikayetler ya da olaylar zinciri birbirini hiyerarşik olarak takip eder. Van Dijk tematik çözümlemede daha çok durumsallığa ve yorumlara yer vermektedir. Dolayısıyla da hikaye ya da olayın örgüsü ve yapısı değerlendirmeye alınır. Durumsallığa ilişkin bilgi verilir ve haberin verildiği tarih, haberin gerçekleştiği tarih, haberin işleniş biçimi, bilgisellik (gerekli bilgilerin yerinde kullanılması durumu) ve art alan bilgileri de ele alınıp değerlendirilir (Dijk, 1988,30).

Mikro yapı çözümlemelerinde ise Van Dijk, haberin cümle yapıları üzerinde durmaktadır. Cümle yapılarında basit cümleler, karmaşık cümleler, çatısı bakımından etken çatılı, edilgen çatılı cümleler, haberin kip ve zaman olarak incelenmesinde (-di'li geçmiş zaman ya da -miş'li geçmiş zaman gibi) cümlelerin uzun ya da kısa yapıları, sözcük ve sözcük öbeklerinin seçimi, retorik (resim, fotoğraf, rakamsal veriler, alıntılar gibi) sistematik ve hiyerarşik olarak yapılandırılır (Dijk, 1988:45). Kemal Aslan

günümüzde haber metinlerinin temel söylemini neo-liberal bakış açısı çerçevesinde şekillendiğini savunmaktadır (Aslan, 2004b:30).

1.1.3.1. Göstergebilimsel Çözümleme

Göstergebilim en yalın “göstergelerin anlamlarıyla ilgilenen bilim dalı” şeklinde tanımlanabilir. Göstergebilimin temel konusu göstergelerin belli bir sistem içerisinde bir araya getirilerek nasıl anlam inşa edildiğidir (Devran, 2010:30).

Göstergebilimin kurucusu olarak Fransız dilbilimci Ferdinand de Saussure kabul edilmektedir. Dilin bir sistem olarak ifade edilmesinde Saussure’ün çok önemli katkıları olmuştur. Yapısalcılar dilbilimde onun açtığı yolda ilerlediler (Devran, 2010:30).

Saussure, yazılı metinler üzerinde çalışarak düz bir kağıt üzerine yazılan harflerin, harflerden oluşan sözcüklerin, sözcüklerden oluşan cümlelerin nasıl belli bir anlam inşa ettiği üzerinde durmuştur (Devran, 2010:30).

Saussure’e göre her bir gösterge, bir gösteren ve bir de gösterilenden oluşmaktadır. Gösteren, gösterenin fiziksel boyutu ile ilgili bir kavram olup bir sözcüğü oluşturan harfleri kastetmektedir. Gösterilen ise gösterenin kafamızda çağrıştırdığı zihinsel anlamdır. Sözgelimi, ağaç göstergesinin göstereni a-ğ-a-ç harfleri iken gösterilen ise ağaç şeklindeki objedir (Devran, 2010:31).

Göstergebilime katkı sağlayan ikinci göstergebilim uzmanı ise Amerikalı Charles Sanders Peirce’dır. Saussure yazılı metinler üzerine yoğunlaşırken, Peirce göstergebilimi görsel metinler için uygulamaya çalışmıştır. Peirce’a göre bir gösterge; ikonik, sembolik ve belirtisel biçimde olabilir. Sembolik göstergelerde gösterge ile obje arasında herhangi bir açık veya nedensel ilişki mevcut değildir. Harfler, sözcükler veya bayrak, logo, flama gibi görseller sembolik göstergelerdir (Devran, 2010:33).

Bir haberin göstergebilimsel çözümlemesi yapılırken metnin hem yazılı hem de görsel boyutu dikkate alınır. Yazılı metinde metnin kapsadığı alanın büyüklüğü, başlık ve metinde kullanılan sözcükler, cümleler, mitonomi ve metaforlar, kodlar ya da düz ve yan anlamlar üzerinde detaylı olarak durulur. Metindeki fotoğraflar analiz edilirken fotoğraf bir gösterge olarak değerlendirilir (Devran, 2010:35).

1.1.3.2. İçerik Çözümlemesi

İçerik çözümlemesi temel olarak bir kodlama işlemidir. Kodlama ham verilerin kategorilere ayırma sürecidir. Yani bir metindeki kelimelerin dar bir özetine, küçük bir

örneğine ya da az sayıda içerik kategorisine indirgenmesidir. Bu yöntem iletişim mesajlarının bilimsel analizi için kullanılmaktadır (Baloğlu, 2009:82).

Berelson, içerik çözümlemesini bir metnin açık mesajını sistematik, objektif ve sayısal olarak analiz etmeye yarayan bir teknik şeklinde tanımlamaktadır. Bu yöntemi hangi araştırmacı kullanırsa kullansın, eğer örneklem aynı ise sonuçta aynı çıkacaktır. İçerik çözümlemesi rakamsal bir yöntemdir (Devran, 2010:36).

Günümüzde semiyolojik çalışmalar nitelik analizlerini, iletişim pratiklerinin kavranması şeklinde düşünür. Nitelik analizleri anlamayı kullanır, fakat kendini anlam ile sınırlandırmaz. Nitelik analizleri siyaset, kültür, tarih hatta din konuları üzerinde durarak bunların pratikteki halleriyle de ilgilenir (Sözen, 2014:100).

1.1.3.3. Retorik Çözümlemesi

Retorik, bireyleri ikna etmek için dilin ustaca kullanımı sanatıdır (Jones ve Peccei, 2004: 45-53, Akt. Devran, 2010:41). Bir mesajın ikna edici olabilmesi için ne tür özelliklere sahip olması gerektiği konusu, retorikle ilgilenenlerin öteden beri üzerinde durduğu en önemli konudur (Devran, 2010:41).

Van Dijk'a göre, haber retorik, şeyleri nasıl söylediğimizle ilgilidir. Haber tarzı, bazı etkenler tarafından sınırlandırılır. Haberde retorik yapıların kullanımı ise, iletişim tasarlanmış ve amaçlanmış etkilerine bağlıdır (Akt. Özer, 2011:172).

Haberin retorikinde ikna edici ve inandırıcı verilere bakılmaktadır. Haberin ikna edici, inandırıcı olması için görgü tanıklarından alıntılar yapılır. Fotoğraflar da ikna edici ve inandırıcı olma örneğidirler (Akt. Özer, 2011:84).

Her bir yazılı metnin olduğu gibi görsel metinlerin de retoriksel bir boyutu vardır. Sözgelimi, televizyonda yayınlanan bir haberin retorik incelenirken yazılı metinlerdeki yazılı unsurlarının yanı sıra görüntülerin sıralanışı, efektler, görüntü kalitesi, yazım tarzı, renk kalitesi, çerçeveye içerisindeki göstergeler arasındaki ilişki, kamera çekim açıları, görüntü içerisinde yer alan kişilerin cinsiyeti, kimliği, eğitim durumu, yaşı ve hangi sınıfı temsil ettikleri, saç ve göz renkleri, cildinin rengi, duruşu, jest ve mimikleri, yüz ifadesi ya da ifade ettiği duygu, vücut dili, giyilen elbiseler, gözlük ve saç tarzı gibi unsurlar da dikkate alınmaktadır (Devran, 2010:42).

1.1.3.4. Eleştirel Söylem Çözümlemesi

Eleştirel Söylem Analizi, metni kendi çerçevesi içinde inceleme yerine onu sosyo-politik bir güç kaynağı olarak kullanan hakim sınıfın, statükonun, kendi çıkarlarını görüşlerini ve bunları besleyen adaletsizliklerini, haksızlıklarını, dışlamalarını içinde taşıyan bir araç olarak kullanımını ortaya çıkarma ve bu yolla ona karşı çıkma ve direnme ve onu düzeltme gibi misyon üstlenen bir eleştirel tavrın ifadesidir (Çakır, 2014:82). Eleştirel söylem analizi, retorik kökenli, dil ve dilsel felsefedeki gelişmelerden etkilenen, hermeneutik metodolojinin sınırlarında çalışan sosyolingüistik bir analizdir (Sözen, 2014:99).

Eleştirel söylem analizi; söylem analizi araştırmalarının bir çeşidi olup, öncelik taşıyan çalışmalarla, sosyal ve siyasal konteks içerisinde yazı ve konuşmalar yoluyla sosyal güç istismarının, baskıcılık ve eşitsizliklerin ortaya çıkarılması, yeniden üretilmesi ve engellenmesidir (Van Dijk, 2001:352).

Eleştirel Söylem çözümlemesi, ancak dilin rolü, dilin kullanımı ve eşitsizliğin yeniden üretimindeki iletişimsel olaylar veya söylem hesaba katıldığında eleştirel, sosyal ve politik çözümlemelere katkıda bulunabilir. Egemenler, “ötekilerin” iletişimsel haklarını, iletişimsel olaylar, söylem türleri, katılımcılar, konu, stil, konuşma eylemlerine özgürce ulaşmalarını önleyerek veya kendi çıkarları doğrultusunda onların kamu söylemlerine erişimlerini denetleyebilirler. Bunu yaparken de kamu zihinlerini (tutum, ideoloji, norm ve değerlerini) kendi çıkarları doğrultusunda manipüle edebilirler (Van Dijk, 1993:145).

Söylem analizini diğer nitelik analizlerden ayıran en önemli fark, onun bir meta-analiz (analizin analizi) olması ve analizin refleksivite kavramıyla birlikte çalışmasıdır. Analiz refleksivite ile çalışır, çünkü 20. Yüzyıl sonlarından itibaren kullanılmaya başlanan refleksivite kavramı, bir tür özeleştiri olup, analizi yapanların kendilerini de eleştirme sürecine yol açar (Sözen, 2014:99).

1.1.4. Kamuoyu Oluşturma

Basının demokratik toplumlarda, birincil görevi, hatta işlevi kamuoyunu oluşturmak (yaratmak) ve yansıtmaktır. Kamuoyunu yansıtmak, sözcülüğünü yapmak anlamında da değerlendirilmektedir (Bülbül, 1999:39).

Fransız Devrimi öncesinde kamuoyu kavramını ilk kez Jean Jacques Rousseau kullanmıştır. Rousseau en genel iradenin en doğru ve en adil irade olduğunu

söylüyordu. Baskıcı bir yönetim ise kamuoyuna dayansa bile kölelikten öte geçemezdi. Rousseau yalnızca hükümetlerce yürütülen politikalar ve bireylerin kanaatleri arasındaki ilişkilere ilgi göstermekle kalmaz, aynı zamanda demokrasilerin kamuoyuna dayalı çoğunluk yönetimi ve temsil olayı olduğuna ilişkin görüşler de ortaya koyar (Güngör, 2011:289).

1.1.5. Gündem Oluşturma

Gündem, belirli zaman diliminde (televizyon haberlerinde şimdi, o gün, gazete haberlerinde dün, dergilerde ise yayın periyoduna bağlı olarak haftalık, 15 günlük ya da aylık) önemlilik sırasına göre dizilmiş sorunlar, konular ve olaylar listesidir (Aslan, 2009:173). İnsanlar, medyanın kurmuş olduğu gündem sayesinde olayların hangi önemde olduklarını öğrenirler. İzleyiciler, okuyucular ve dinleyiciler kitle iletişim araçları sayesinde sadece kendilerini ve toplumu ilgilendiren konuların neler olduklarını öğrenmezler, aynı zamanda kitle iletişim araçlarının bu olaylara verdikleri önemden dolayı bir soruna veya konuya ne kadar önem vereceklerini de öğrenirler (Yaylagül, 2014:78).

Kitle iletişim araçları, haber ve bilgilerin önem sıralamasını belirleyerek toplumun neyi ne kadar bilmesi gerektiğine karar verir. Böylece araçların gündemine alarak ağırlık verdiği konuların kamu tarafından önemli olarak algılandığı; araçlarda yer almayan konuların ise önemsiz olarak nitelendirildiği görülmektedir (Ertike, 2012, s.115).

Gündem koyma ya da gündem saptama olarak da bilinen Gündem Oluşturma, halkın çeşitli güncel sorunların görece önemini algılamasının kökenini açıklamaya çalışan bir iletişim kuramıdır. Medyanın haberleri sunuş yoluyla, halkın düşündüğü ve konuştuğu konuları, bunlara verdiği önemi belirlediği görüşüne dayanır. Gündem oluşturma kuramına göre, iletişim araçlarının büyük ağırlık ve yer verdiği konular, halkın önemli olarak algılayacağı konular, iletişim araçlarının ağırlık vermediği konular da önemsiz olarak algılayacağı konulardır. Gündem kuramının ana varsayımına göre, kitle iletişim araçları halka “ne düşüneceklerini söylemede” çoğu kez başarılı olmayabilir, fakat izleyicilerine “ne hakkında düşüneceklerini” anlatmada çok başarılıdır (Tekinalp, Uzun, 2009:125).

1.2. İdeoloji ve Medya

İdeoloji, siyaset biliminin, iktisadın, hukukun, toplumbiliminin ve birçok benzer bilim dallarının uğraştığı, tezler ürettiği bir konudur. İletişim bilimi de uzun uzun ideoloji sorunuyla ilgilenmiş tez ve karşı tezler üretmiştir (Tekinalp, Uzun, 2009:49).

Louis Althusser, ideolojiyi, “toplumun egemen sınıf tarafından ideolojik olarak yönetilmesini sağlayan sistem” olarak değerlendiriyor (Althusser, 2014:11). Althusser’e göre ideoloji maddi bir varoluşa sahiptir. İdeolojiyi oluşturur gibi görünen fikirlerin ya da temsillerin, fikir düzeyinde, ideal veya zihinsel değil, maddi varoluşa sahiptir. Fikirler ideal fikir düzeyinde veya zihinsel varoluşunda, yalnızca bir ideolojiden ve fikir ideolojisinden kaynaklanır (Althusser, 2014:72).

Raymond Willams ise ideolojiyi “bir dünya görüşü ya da bir sınıf bakışı olarak soyutlanabilecek, göreceli eklemelenmiş, anlamlar, değerler ve inançlar sistemi” olarak açıklıyor (Raymond Willams, Akt. Aslan, 2004b:11).

Stuart Hall ideolojiye ilişkin düşüncelerini daha çok Althusser’in ideoloji kuramına dayandırır. Hall’ın ideoloji kuramı ise yapısalcı kuramların sosyal ve kültürel bağlamlarıyla çok daha ilişkilidir. Ancak Hall medyayı da görüşlerinin kapsamına alarak çok daha bütünsel bir yapısalcı ideoloji kuramı geliştirme çabası içerirse girer (Güngör, 2011:198). İdeolojinin sembolik inşası meşrulaştırma, kaydırma, birleştirme, parçalama, şeyleştirme yoluyla gerçekleştiriliyor (Aslan, 2004b:15).

Haberlere konu olan olaylar dille şekillenmekte ve yeniden vücut bulmaktadır. Yani söylemlerle bize ulaşan o şey ise belli bir düşüncenin, ideolojinin, güç ve çıkar ilişkilerinin haber üzerinden ifadesidir (Devran, 2010:122).

1.2.1. Haber ve İdeoloji

Medya hangi olayın haber değeri olduğuna, dolayısıyla haber yapılacağına kendisi karar vermekte ve olayları kendi çerçevesi, önceliği ve söylemiyle inşa ederek izleyiciye sunmaktadır. Medya haberlere konu olan olaylara ilişkin kendi dünya görüşünü yeniden üreterek var olan ideolojisini, farklı olayları ve konuları araçsallaştırarak yeniden üretmekte ve egemen hale getirmektedir. Dolayısıyla bize ulaşan enformasyon, o medya kurumunun filtrelerinden geçirilerek şekil almış versiyonlarından başka bir şey değildir. Diğer bir ifadeyle medyanın algılama biçimi ve dünya görüşüdür (Thornborrow, 2004:57, Akt. Devran, 2010:121).

Haber kavramını ideolojiden ayrı düşünmemek gerekir. Haberin toplumu bilgilendirme işlevi olduğu gibi toplumu yönlendirme ve herhangi bir konu hakkında düşünme işlevleri de bulunmaktadır. Gerçeğin kendisi ile gerçeğin algılanması ve adlandırılması konusunda farklı yaklaşımlar görülmektedir. Verili gerçekliğin kendi bütünlüğü içinde en yakın algılanışı bile mutlaka ideolojik çerçevede gerçekleşecektir (Aslan, 2004b:14).

1.2.2. İdeoloji ve Medya Üretimi

Medyanın haber değeri olan olayları ifade etmek amacıyla kullandığı dil, bütün topluma egemen gruplar ve olaylar hakkında egemen görüşleri bize iletmeektir. Medya egemen grupların söylemini iletmediği gibi, kendi söylemini egemen grupların söylemi gibi de sunmaktadır. Ayrıca Ericson'un ifade ettiğı gibi, özel bir bilgiyi kamusal bir bilgiye çevirerek ideolojileri yeniden üretmektedir (Devran, 2010:118).

Bir medya kurumunun sahip olduğu genel yayın politikası ve ideolojisi ise o mecrada yayımlanacak haberlerin ele alınışında (ya da alınmayışında), kurgulanışında, yayım alanında (cm büyüklüğünde), haber başlığının puntosunda, fotoğrafın büyüklüğünde, fotoğrafın çarpıcı özellikler taşımasında, haberin yayımlandığı sayfanın yerinde etkili olduğu düşündürmektedir. Öte yandan bu şekilde hazırlanan haberler sadece kurumun yayın politikası/ideolojisini yansıtmakla kalmaz aynı zamanda öyle bir yapılandırır ki, olaylar/haberler güçlülerin çıkarlarının bakış açılarından yorumlanır (Özer, 2009:47).

1.2.3. Medya Metinleri

İletişim değeri taşıyan yazılı, sözlü anlam ve anlatım bütünlüğüne sahip yapıya metin denir (Aslan, 2009:114). Medya kültürünün önemli bir ilgi toplayan boyutlarından birisi medyanın, modern insanın dünyaya ilişkin imgelerini yaratmasına katkıda bulunma biçimidir. Bu imgeler medyanın modern insan deneyimlerini düzenleme biçimine göre yaratılırlar ve sonuçta gerçekliğin kurgusallaşması söz konusu olur. Medya kültürü, yarattığı ve ifade ettiğı modern gündelik yaşamın kendisidir. Medya kültürü modern varoluşu doyum noktasına getirir ve özel bir mantığa göre işler (İrvan, 2002:13).

1.2.4. Medya İnşası

Medya tüketicilerinin medyanın kendilerine sağladığı malzemeleri kullanım biçimlerine bağlı olarak özel bir medya mantığı gelişmiştir. Medya mantığı, iletişimin medyadaki düzenleniş biçimidir ve bununla bağlantılı olarak medyanın kullandığı formatlar büyük önem kazanmaktadır. Medya formatları içeriğin nasıl düzenleneceğini, üsluba uydurulacağını ve sunulacağını belirler. Medya formatını, medya sunumlarının bir çeşit grameri olarak değerlendirmek mümkündür (İrvan, 2002:14).

Medya bağımsız olarak kendi başına haber başlıklarını yaratamaz. Bunun yerine, güvenilir ve düzenli kurumsal kaynaklar (akredite kaynaklar) tarafından yaratılan belli yeni başlıklara göre haberlerini şekillendirir. Bunun iki nedeni vardır: Birincisi haber üretiminin iç baskısı ile ilişkilidir (sürekli olarak zamana karşı çalışmanın baskısı); ikincisi ise, haberlerin nesnellik ve tarafsızlık gibi normlara göre yapılması gerçeği ile ilgilidir. Haber üretiminin bu iki yönü, medyayı güç/ iktidar sahibi akredite kaynaklara sistematik bir biçimde bağımlı kılar. Bu yüzden, medya, toplumun kurumsal düzeninde varolan güç yapısını yeniden üretme eğilimindedir (Özer, 2011:71).

1.2.5. Haber ve Etik

Etik, sosyal bir varlık olan insanın bireysel ve toplumsal ilişkilerinin temelini oluşturan kuralları ve değerleri, doğru-yanlış, iyi-kötü gibi ahlaki açıdan araştıran bir felsefe disiplini. Etik için en yalın tanımıyla töre bilimi de denilmektedir (Kolçak, 2012:3).

Toplumsal sorumluluklarının öneminden ve fazlalığından dolayı yasal sınırlamalar kaldırılrsa dahi, gazeteciliğin etiğe olan ihtiyacında herhangi bir değişiklik söz konusu olmamaktadır. Ancak günümüz medyasında, yasaların dışına çıkılmasa dahi yanlışlık, çarpıtma, propaganda, kayırmacılık, ırkçılık gibi bir çok etik suç alenen işlenmektedir (Belsey, Cladwick, 2011:22).

Türkçede nesnellik karşılığında kullanılan “objektiflik” kavramı Fransızcadan gelir. Haberin toplanmasında, yazılmasında ve yayında “nesnellik” ölçütlerinden ayrılmama aynı zamanda iletişim etiğinin bir gereğidir (Bülbül, 2000:209).

Etik, yaşamın her aşamasında önemli olduğu gibi, insan iletişimde de önemli bir olgudur. Ahlaklı olan kişinin iletişimde de bu özelliğini yansıtacağı ve doğru iletişimde bulunacağı varsayılabilir (Aziz, 2012:163).

Etkili iletişim, amaca ulaşmayı ifade eder; ama asla ahlaklı davranış anlamına gelmez. Bir başbakan, belediye başkanı veya şirket yöneticisi etkili yollarla hak etmediği trilyonları “etkili ikna iletişimiyle” çaldığında bu ahlaklı bir davranış olmaz (Erdoğan, 2011:245).

Medya etiği, medyanın etik ilkelerini ve standartlarını kapsamaktadır. Bu ilkeleri şu şekilde sıralamak mümkündür: Yasal olmayan maddi kaynak kabul etmeme, halkı tehdit etmeme, bilgiyi gizli yollardan elde etmeme, özel yaşama müdahale etmeme, diğer kültürlerle karşı sempati uyandırma, gerçek olmayan haber yapmama, zanlıları suçları mahkeme tarafından onanana kadar suçlu olarak ifade etmeme, ırk, siyaset, gelenek ve inançlar konusunda objektif olma, hediye kabul etmeme, savaş ve toplumsal şiddete yol açmama, pornografi, alkol ve sigara kullanımını özendirmeme, gücünü politik çıkar sağlamak için kullanmama, reklam geliri elde etmek için gücünü istismar etmeme (Devran, 2010:109-110).

1.2.6. Haber ve Muhabir İlişkisi

Muhabirler haberlerini kendi bakış açılarıyla çerçeveleyip seçtikleri sözcük ve cümlelerle hedef kitlelerine aktarmaya çalışırlar. Böylece muhabirler haberlerine konu olan olayları nasıl anladıklarını, söylemlerini inşa ederek okuyucularına iletirler. Okuyucuların okuduğu haber metinleri ise olayın değil, muhabirlerin olayı nasıl gördüğünün gerçeğidir. Bu yüzden aynı haberin farklı medyadaki çeşitlerinde belli farklılıklar görülmektedir (Devran, 2010:122).

Haberleşme, insan ilişkilerinin kökenini oluşturur. Toplamlar, gelişip büyüdüğüçe, buna bağlı olarak haberleşme ihtiyaçları da gelişmiş ve artmıştır. Tüm bunların doğal sonucu olarak haberleşme araçları da gelişmiş, haberleşme ağı daha da genişlemiştir (Kaptan, 2008:15).

Muhabir kendi veya kuruluşu adına habere konu olacak olayı izleyen, değerlendiren, durumu irdeleyen, doğrulatan, olaya ilişkin haberi kaleme alan, haberini gerektiğinde söyleşilerle kuvvetlendiren, haberinin teshih (düzeltme) montaj ve seslendirme aşamalarında gözetimi eksik etmeyen, bütün bunları en kısa zamanda yapan kişidir (Kaptan, 2008:71).

Muhabir haberini yazarken kendisini belli bir noktaya yerleştirerek metnin anlatisını inşa eder. Muhabirin bu konumu, kültürel, sosyal, kişisel, durumsal vb. olabilir (Devran, 2010:111).

Çok sayıdaki olayın içinden hangisinin habere dönüştürülmesi gerektiği konusunda muhabire yardımcı olan unsurlardan biri de kitle iletişim aracının genel yayın politikasıdır (Bülbül, 2000:101).

1.2.7. Habere Konu Olan Aktörler

Bir haberde yer alan ya da adı geçen kişi veya kurumları haber aktörleri olarak tanımlamak mümkündür. Haberlerde yer alan aktörlerin yaptıkları eylemlere ise “aksiyon” denir. Eğer aksiyonlar önemli ise, haberde ön plana çıkartılarak okuyucuya iletilebilir (Devran, 2010:113).

Kemal Aslan “Haberin Yol Haritası” yapıtında haberin üç bileşeni olarak zaman, mekân ve aktör şeklinde haberi derinlemesine ele almıştır. Bu çerçevede haber aktörlerini etkileyen, etkilenen, izleyen, değerlendiren ve karar veren olarak sınıflandırmıştır (Aslan, 2009:156).

1.2.8. Haber Kaynağı

Basın özgürlüğü ilk aşamada kaynakta söz konusu olmaktadır. Haber kaynağının kapalı olması, ulaşmada çeşitli engeller çıkarılması, basın özgürlüğünü bir anlamda zedelemektedir. Habere ulaşabilmek için, kaynağa giden bütün yol ve yöntemlerin açık tutulması, demokratik rejimlerin de bir gereğidir. Habere ulaşan yollar kapalı ya da kapatılmışsa, basın özgürlüğü başlangıçta tartışılır hale gelir (Bülbül, 2000:119).

Haber kaynağı Mesajdaki konumu (açık, gizli; birinci el, ikinci el), Niteliği (resmi, özel), Mesajın üretildiği yer (iç, dış), Mesajın üretim biçimi (yazılı, görsel, işitsel) ve Uzmanlık alanı (ekonomi, politika, spor vb.) şeklinde sınıflandırılabilir (Aslan, 2004:28).

1.2.9. Eşik Bekçiliği

İletilerin, kitle iletişim araçlarından (Gazete, Dergi, Radyo, TV), hedef kitlelere geçerken, buna müdahale edenler eşik bekçileri olarak algılanmaktadır (Bülbül, 2000:199).

Kitle iletişim araçlarına her gün değişik kanallardan yüzlerce bilgi ve belge ulaşmaktadır. Hangi olay ve olguların kamuoyuna ulaştırılacağına yanı sıra bunların nasıl kurgulanacağına eşik bekçisi adı verilen yetkililer karar vermektedir. Bu bağlamda iletişim sürecinde kaynak konumunda bulunan eşik bekçilerinin mesajı, hedef kitlenin

algılayabileceği şekilde kurgulamaları gerekmektedir. Eşik bekçileri, reel gerçekleri; kişilikleri, dünya görüşleri, tercihleri, önsezileri, ahlak ilkeleri, düşünce çerçeveleri gibi etkilerin yanı sıra iletişim kanalının yayın politikası çerçevesinde uygun görülen şekilde hedef kitleye ulaştırmaktadırlar (Gökçe, 1998).

Eşik bekçileri bir iletinin göndericiden alıcıya giderken, geçtiği kişiler ya da gruplar olabilmektedir. Eşik bekçisinin ana işlevi, bireyin aldığı iletilerin süzgeçten geçirmektir. Bunlar belli iletilerin geçmesine izin verirken, bazılarını da engellemektedir (Bülbül, 2000:199).

Gündemde kalma, gündemde olmama konusunun özü mülkiyet ilişkileri ile bağlantılı olup egemen düşünceler medyanın gündemini işgal ederler. Kuram, eşik bekçiliği kavramı ile de bağdaştırılabilir. Şöyle ki, gündem belirlemede haber ve enformasyon, medyuma verilmeden önce çeşitli eşik bekçilerinden geçer. Kapı tutucuların seçme, şekillendirme, ortaya koyma, zamanlama, kısıtlama, vermeme ve tekrarlayıp tekrarlamama ile ilgili kararları enformasyon denetiminin önemli parçasını oluşturur (Erdoğan ve Alemdar, 2010, s.163).

İKİNCİ BÖLÜM

2. MEDYA VE ALGI YARATMA

Medyanın amaçsal olarak en önemli fonksiyonlarından birisi kuşkusuz algı oluşumudur. Medyanın manipülasyonu küçük yaşlardan itibaren insanları etkilemektedir. Raymond Williams televizyonun çocuklar üzerinde tahakküm kurması hakkında şunları söylüyor: “Televizyon ve radyonun aldatıcı güçlerini ya da çocuklar üzerindeki tükenmez çekiciliğini fark eden pek çok insan, diğer iletişim tarihinin tümünü üstü kapalı bastıran yollardan tepki gösterir. Böylece sanki tüm gelişkin toplumlarda çocuklardan rahipler, öğretmenler ve ustabaşları görünümündeki üçüncü ebeveynleri yokmuş gibi; pek çok dönemde ve kültürde denetlemek ya da yönlendirmek için müdahale eden gerçek ebeveyn ve akrabalara ek olarak, televizyonun ‘üçüncü ebeveyn’ olduğu çoğunlukla öfkeyle söylenir. Gerçek seçeneklere karşı, bir düğmeye bağlı iletişimin baştan çıkarıcı cazibeleri vardır. Ya da sanki ustalar, işverenler, yargıçlar ve rahipler hiç var olmamışlarcasına, insanların, televizyonun propagandasına maruz kaldığı söylenir” (Williams, 2003:109).

Algılama, duyumları anlam şemaları içine oturtma işlemi olduğundan ‘anlam vermek olarak algılama’ sürecinde kültürel etkenlerin önemli bir rolü vardır. Her kültür duyumsal verileri kendine göre bir şemaya uygun biçimde anlama dönüştürür (Tekinalp, Uzun, 2009:75).

İki farklı gazetede aynı konuya ilişkin yer alan haberde, aktörlerin haber içindeki konumlarının çerçevelenme ve öne çıkarılma biçimleri o muhabirin veya gazetenin onlara karşı kanaatlerini ve niyetlerini ortaya koyması bakımından önemlidir (Devran, 2010:113).

2.1. Algı

Bir insanın belli bir yönde eyleme geçebilmesi için ön koşul, o insanın o yönde bir seçeneğin varlığını bilmesi ve bu bilgiyi algılamasıdır. Algılama bilincin ilk ögesidir. Algılama, dış dünyadaki soyut-somut nesnelere ilişkin olarak aldığımız duyumsal enformasyondur (Tekinalp, Uzun, 2009:74).

Algının en kısa tanımı olan nesnel dünyayı duyular yoluyla öznel bilince aktarma, bir anlamda bizi gerçekliğe götürmektedir. Algılar gerçektir, çünkü insanlar onlara inanırlar (Saydam, 2005:38).

İnsan hem kendini hem de dışını algılar ve algılardan geçerek kendini ve dışını tanır, bilir ve anlamlandırır. Algılama, duyularla alınan uyarıların tanınması ve yorumudur. Algılamayla insan kendi ve dışı hakkında bilgi elde eder ve bilgiyi biriktirir (Erdoğan, 2011:255).

2.2. Algı Yönetimi

Algılama veya idrak etme beynin öğrenilmiş anlamlı kalıplar içinde uyarıların süreçten geçirilerek anlam vermesiyle ilgilidir. Algılama sürecinde kalıplar oluşturma, seçme, organize etme ve yorumlama mevcuttur (Erdoğan, 2011:255).

Toplum mühendisliği çerçevesinden bakıldığında algılama yönetimi, uygulanması çok eskilere dayanan bir anlayıştır. Belki adı konmamıştı ama çeşitli semavi dinlerin yayılmasında gözlemlenmesi mümkündür. Adının konması için birkaç bin yıl geçmesi gerekmişti. İsim babası olarak Pentagon ve CIA olarak bilinmektedir. Ortaya çıkışı ise "yumuşak güç" kavramı tartışmasının birkaç yıl öncesine rastlamaktadır (Saydam, 2005:70).

Etkili bir algılama yönetimi şu süreçleri kapsamaktadır:

- Algılama hedefi ve mevcut durum doğrultusunda enformasyon talebi konusunda talep yürütmek,
- Farklı enformasyon taleplerini önem sırasına göre derecelendirmek ve aralarındaki ihtilafı çözümlemek,
- Karar vericiler arasında işbirliği yada müzakere ortamı yaratarak algı oluşturma hedefinin eşzamanlı olarak yerine getirilmesini ve uyumunu sağlamak,
- Algılama sürecini desteklemek üzere, diğer veri elde etme kaynaklarını yönetmek, (örneğin emir komuta sisteminde bu ek kaynaklar haber ajansları ve gözlemciler olabilirler).
- Kapsamı genişleyen ve faydası artan enformasyonla oluşturulmak istenen algılamayı destekleyerek sistem dışındaki diğer faaliyetleri planlamak, (örneğin kullanılan haber kaynakları dışındaki diğer kaynaklarla da ilgili faaliyetler yapmak).

- Yakın gelecekte meydana gelmesi muhtemel bir olayla ilgili ilk elden enformasyon sağlayabilmek için, mevcut durumla ilgili eğilimler dikkate alınarak kaynakları proaktif biçimde tahsis etmek ve planlamak (Saydam, 2005:82).

2.3. Medya ve Algı

Genel olarak medyanın, özelde ise yazılı basının ortaya çıktığı ve yayıldığı yıllardan itibaren belli bir konuyla ilgili olarak kamuoyu oluşturma veyahut oluşmuş bir kamuoyunun yönlendirme kabiliyetine sahip olduğu genel olarak kabul görmektedir (Yüksel, 2012:26).

Medya yalnız egemen değer ve ideolojilerin taşıyıcısı değil aynı zamanda birbiriyle çelişen, muhalif, marjinal ve çeşitli özellikleriyle ana akımdan ayrılan her tür farklı mesaj, iletilme şansına sahiptir (Yüksel, 2012:42).

2.4. Söylem ve Algı İlişkisi

Söylem, bilgi, güç, iktidar, egemenlik otorite ve kontrol işlevini dille gerçekleştirir, toplumu da söylemler hiyerarşisi oluşturur (Aslan, 2004:17). Söylem, söz ve yazı karşıtlığını ortadan kaldıran bir terim olarak düşünülür. Sözün söylem, yazının yazı olarak kalması düşüncesine karşıt bir şekilde, metin kavramı söz ve yazıyı söylem ile bütünleştiren bir kavramdır. Böyle olmasına rağmen yine de söz, yazı, söylem ve metin kavramları arasında farklılıklar mevcuttur. Bu kavramların her birini içeren ve onları bir bütünün unsurlarına dönüştüren daha kuşatıcı kavram ise yorum kavramıdır (Sözen, 2014:31).

Kim nasıl konuşuyor? Kim nasıl dinliyor ya da susuyor? Kim nasıl yazıyor veya nasıl okuyor? Bu sorularla başlayan söylem analizi, varsayımlardan değil, belirsizliklerden yola çıkar. Diğer analiz türlerinden ayrı olarak ayrıntılarla uğraşan söylem analizini, üç ayrı boyutta tanımlamak mümkündür. Bunlardan birincisinde, analiz dil kullanımı ile meşgul olur; dil kullanımı, dilsel bir davranıştır; bu sebeple, dil bir eylem ve etkileşim biçimidir. İkincisinde, söylem analizi dilin, açıklama, anlama ve anlamlandırmaya ilişkin fonksiyonlarıyla ilgilenir. Üçüncüsünde ise, analiz pragmatiktir; yani, bu düzeyde “dili kullanan insanların dil ile ne yaptıkları” sorusuna cevaben, bir söylemdeki linguistik özellikler onların ne yaptıklarını anlamak amacıyla incelenir (Sözen, 2014:83).

Söylem ve algı ilişkisini bu çerçevede özetlemek gerekirse, dilin mesaj aktarımında, algı üzerindeki etkisini kaçınılmaz kıldığı söylenilebilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ARAŞTIRMA VE YÖNTEM

3.1. Araştırma

Bu bölümde ulusal gazetelerin benimsediği enformatik biçimin çeşitli yoğunlukları irdelenecektir. Araştırmanın amacı, önemi, problem ve hipotezleri çalışmanın bu bölümünde detaylandırılmaktadır.

3.1.1. Araştırmanın Soruları ve Hipotezleri

3.1.1.1. Araştırmanın Soruları

- Ulusal gazetelerin algı yaratma işlevi var mı?
- Ulusal gazeteler algı oluşturur mu?
- Haberler ideolojik olarak mı inşa edilir?
- Dil algı oluşumunda etkili midir?
- Kamuoyu oluşumunda ulusal gazeteler etkili midir?

3.1.1.2. Araştırmanın Hipotezleri

- a) Ulusal gazeteler 16 Kasım Diyarbakır buluşması ile ilgili haberlerde kamuoyunu politik ya da ekonomik açıdan yönlendirmek, düşündürmek, algı oluşturmak amacı ile haberleri inşa etmiştir.
- b) Ulusal gazeteler 16 Kasım Diyarbakır buluşması ile ilgili haberlerde yayın politikalarına paralel olarak yayınlarını oluşturur.
- c) Ulusal gazeteler 16 Kasım Diyarbakır buluşması ile ilgili haberlerde neyin haber olup neyin haber olmaması gerektiğine, yayın politikasının gerekliliğine göre karar verir.
- d) Ulusal gazeteler 16 Kasım Diyarbakır buluşması ile ilgili haberlerde okur kitlesine paralel olarak yayın yapar.
- e) 16 Kasım Diyarbakır buluşmasında ulusal gazeteler kamuoyu oluşumunda gündem oluşturmaya yönelik ideolojik tutum sergiler.
- f) 16 Kasım Diyarbakır buluşmasında ulusal gazetelerde yer alan haberlere muhabir, editör, haber müdürü ve genel yayın yönetmeninin ideolojik fikirleri yansır.

- g) 16 Kasım Diyarbakır buluşmasıyla ilgili haberlerde ulusal gazeteler, söylem haberlerini aktarırken bilinçli bir teknik kullanır.
- h) Ulusal gazeteler 16 Kasım Diyarbakır buluşması ile ilgili haberlerde, etik kurallardan; tarafsızlık maddesini ihlal etmiş ve sübjektif yayınlar yapmıştır.

3.1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı ulusal gazetelerin kitlelere enformasyon aktarımında kullanmış olduğu dili irdelemek ve oluşturmak istediği algıyı araştırmaktır. Aynı zamanda kamuoyunu bilgilendirme görevini yerine getirmekle sorumlu kitle iletişim araçlarından biri olan ulusal gazetelerin, siyasi erkle olan ilişkisinin yayınlarına nasıl yansıdığını incelemek olacaktır. Haberlerin söylem yapısını, kullanılan fotoğraf ve haberin gazete sayfa düzeninde nasıl konumlandırıldığının nedenlerini ortaya çıkarmak çalışmanın temel gayesini oluşturmaktadır.

3.1.3. Araştırmanın Önemi

Kitle iletişim araçları üzerinden aktardığı enformasyon bakımından gazeteler önemli bir yere sahiptir. Gazetelerin haberleri ele alış biçimi, aktarımı ve kullanmış olduğu dil bakımından ele alındığında haberleşme bağlamında bu çalışmayı önemli kılmaktadır. İletişim çalışmalarında son yıllarda önemli bir ivme kazanan söylem analizi çerçevesinde çalışmanın yapılması, hem akademik hem de gazetecilik açısından önemli bir kaynak niteliği oluşturacaktır. İdeolojik eksende okur kitlenin almış olduğu enformasyonu nasıl aldığı da çalışmanın önemli yanlarından birisi olacaktır. Kitle toplumunun gün geçtikçe kalabalıklaştığı günümüz dünyasında, söylemin birey üzerindeki etki boyutu bu çalışmayı önemli kılan temel unsurdur.

3.2. Yöntem

Bu araştırma Türkiye'deki ulusal gazetelerin haberleri ele alış biçimini ve inşasını tespit etmek amacıyla yapılmış, yöntem olarak Eleştirel Söylem Analizi Yöntemi kullanılmıştır.

Söylem analizi, keşif yoluyla bilgi elde etmeye yönelik bir analizdir. Keşfedilen şey, bilgi hakkındaki bilgidir. Burada, bir pratik olarak dil incelenir ve bilginin yapılmış anlamlarına farklı yollarla ulaşma biçimleri gösterilir. Söylemi incelenebilir

kılan şey kurallar ve dilin fonksiyonlarıdır; bunları eylem ya da pratiğe dönüştüren; anlatım/ifade, beyanlar, yani konuşma yolları/eylemleridir (Sözen, 2014:84).

Haberin yazılması sırasında kullanılan evrensel kodlar, aktarım biçimleri ve klişeler haber metnini oluşturmaktadır. Bu dil yapısının ve işlevlerinin incelenmesi ile ortaya çıkan haber söylemi; enformasyonun seçimi, işlenmesi ve dolayımlanması aşamalarında kullanılan kodlamalarla oluşturulan aktarım biçiminin, alımlama süreci dikkate alınarak kurgulanmasıdır (Rigel 2000, akt. Mora,2008:4).

Söylem yazılı metinlerin incelenmesi şeklinde, çoğunlukla postyapısalcı ve Foucaultcu söylem açıklamalarından etkilendiği ölçüde güç ilişkileri üzerinde durur (feminist söylem, emperyalist söylem, oryantalist söylem gibi). Yapısalcılar sadece yazılı metinler üzerinde durmazlar, onlar konuşulan dil, sözsüz dil (mimari yapılar gibi) üzerinde de durarak, söylem yapılarını ve söylem kurallarını ortaya çıkarırlar; fakat post yapısalcılar, insanların söylem üretmediğini ancak onlar üzerinde düşündüğünü öne sürerler (Sözen, 2014:87).

3.2.1. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni bütün kitle iletişim araçları olarak düşünülürse örneklemini ulusal gazeteler oluşturmaktadır. Araştırma, yazılı basında geniş yer tutan Diyarbakır Buluşması haberleri ile sınırlandırılmıştır. Araştırmanın zaman aralığı, 16 Kasım- 20 Kasım tarihleri arasında yayınlanan ulusal gazeteleri kapsamaktadır.

Araştırma örneklemini olarak ulusal gazetelerden Zaman, Cumhuriyet ve Hürriyet seçilmiştir. Bu gazetelerin seçilme nedeni tirajlarına göre belirlenmiştir. Bu bağlamda Zaman gazetesi sağ kesimi, Cumhuriyet Gazetesi sol kesimi, Hürriyet Gazetesi ise ana akım medyayı temsilen ele alınmıştır.

3.2.2. Sınırlılıklar

Araştırma kitle iletişim araçları içerisinde sadece ulusal basılı gazeteler ile sınırlı tutulmuştur. Ulusal gazetelerde ele alınan haberler “Diyarbakır Buluşması” konulu haberlerle ve zaman aralığı olarak 16-20 Kasım 2013 tarihli gazetelerle sınırlandırılmıştır.

3.2.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada ulusal gazetelerin 16-20 Kasım 2013 tarihleri arasında yayınlanan sayıları toplanmıştır. Konuyla ilgili kitap, makale, tez ve internetten alınan veriler kaynak gösterilerek kullanılmıştır.

3.2.4. Verilerin Analizi ve Çözümlemesi

Araştırmada elde edilen veriler Van Dijk'ın makro-mikro yapı çözümlemesi tekniğiyle analiz edilmiştir. Eleştirel Söylem Analizi iki başlık halinde yürütülmektedir. Makro ve Mikro adı verilen bu yapıların alt unsurlarını şu şekilde sıralayabiliriz (Özer, 2011:85):

A. Makro Yapı

1. Tematik Yapı

- a) Başlıklar
- b) Haber Girişi

-Spot

-Spot olmadığında haber metninin ilk paragrafı alınmalıdır. Haber tek paragraftan oluşuyorsa ilk cümle haber girişi olarak alınabilir.

- c) Fotoğraf

2. Şematik Yapı

- a) Durum

-Ana olayın sunumu

-Sonuçlar

-Ardalan Bilgisi (Önceki olay da dahil)

-Bağlam Bilgisi

- b) Yorum

-Haber Kaynakları

-Olay taraflarının olaya getirdikleri yorumlar

B. Mikro Yapı

1. Sentaktik Çözümleme

- a) Cümle Yapılarının aktif ya da pasif olması
- b) Cümle Yapılarının basit ya da karmaşık olması

2. Bölgesel Uyum

- a) Nedensel ilişki

b) İşlevsel İlişki

c) Referanssal İlişki

3. Sözcük Seçimleri

4. Haber Retoriği

a) Fotoğraf

b) İnandırıcı bilgiler

c) Görgü tanıklarının ifadeleri

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM

(16 KASIM DİYARBAKIR BULUŞMASI HABERLERİ)

Araştırmanın bu bölümünde, dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan, 37 yıl sonra Türkiye’ye gelen Kürt sanatçı Şivan Perwer, silahlı saldırıya uğradıktan sonra ilk kez sahne alan İbrahim Tatlıses ve Irak Kürdistan Bölgesel Yönetimi Başkanı Mesud Barzani gibi isimlerin katılımıyla gerçekleşen Diyarbakır buluşmasının ulusal gazetelere yansımaları incelenecektir.

4.1. Hürriyet Gazetesi

4.1.1. 17 Kasım

Makro Yapı

Araştırmanın bu bölümünde 17 Kasım 2013 günü yayımlanan Hürriyet Gazetesi’nin Diyarbakır buluşmasıyla ilgili haberlerinin makro yapısı analiz edilecektir.

a) Tematik Yapı

-Haber Başlıkları

“ÇÖZÜM BAHARI” (Manşet)

“YENİ TÜRKİYE’Yİ İNŞA EDİYORUZ” (iç sayfa)

“YAŞASIN TÜRK KÜRT KARDEŞLİĞİ” (iç sayfa)

“AĞLATAN DÜET” (iç sayfa)

“GİDERAYAK MUHABBETİ” (iç sayfa)

“4 ÇOCUK OLSUN” (iç sayfa)

“‘BİJİ KÜRDİSTAN’ SLOGANLARIYLA” (iç sayfa)

-Haber Girişi (Spot/Flaş)

Ana sayfada, “ÇÖZÜM BAHARI” manşetiyle büyük yer ayrılan haberin flaşında, *“Diyarbakır’da coşkulu gün. Mesud Barzani 21, Şivan Perwer 37 yıl sonra Türkiye’ye geldi. Belediye Başkanı Osman Baydemir’i makamında ziyaret eden Başbakan Erdoğan mitingde konuştu: ‘Dağdakilerin indiğini, cezaevlerinin boşaldığını göreceğiz. Hiç endişeniz olmasın’* yer alıyor.

“YENİ TÜRKİYE’Yİ İNŞA EDİYORUZ” başlığı ile 18. Sayfanın tamamını kaplayan haberin üst başlığında, “Dağdakiler inecek, cezaevleri boşalacak” yer alıyor.

Haberin flaşı : *“Başbakan Tayyip Erdoğan ve Kuzey Irak Bölgesel Kürt Yönetimi lideri Mesud Barzani Diyarbakır’da aynı kürsüden çok önemli mesajlar verdi. 1920 ruhuyla yeni bir Türkiye inşa ettiklerini vurgulayan Erdoğan, “Dağdakilerin indiği, cezaevlerinin boşaldığını, 76 milyonun kucaklaştığını, birlikte yeni Türkiye olduklarını göreceğiz. Hiç endişeniz olmasın” dedi. Emine Erdoğan, Başbakan Yardımcısı Bülent Arınç ve İbrahim Tatlıses’in gözyaşlarını tutamadığı konuşmasında Erdoğan özetle şunları söyledi.”* şeklinde inşa edilmiştir.

“YAŞASIN TÜRK KÜRT KARDEŞLİĞİ” başlığı ile 18. Sayfanın sol alt kısmında yer alan haberde flaş kullanılmamıştır. Haberin giriş cümlesi, *“BARZANİ Kürtçe konuşmasında, “Barış yolu ne kadar uzunsa, 1 saat savaştan daha iyidir. Tüm gücümüzle çözüm sürecini destekliyoruz” diyerek şunları söyledi.”* şeklinde oluşturulmuştur.

“AĞLATAN DÜET” başlığı ile 18. Sayfanın ortasında yer alan haberin flaşı; *“Toplu açılış töreninde Şivan Perver ile İbrahim Tatlıses birlikte sahneye çıkarak önce Kürtçe ve Türkçe konuşma sonra kısa bir düet yaptı. Düete duygulanan Emine Erdoğan ve Başbakan Yardımcısı Bülent Arınç gözyaşlarını tutamadı. Yöresel kıyafetle sahneye çıkan Perver şunları söyledi.”* şeklinde inşa edilmiştir.

“‘GİDERAYAK’ MUHABBETİ” başlığı ile 19. Sayfada yer alan haberde flaş kullanılmamıştır. Haberin giriş cümlesi şu şekildedir: *“Tayyip Erdoğan’ın tarihi Diyarbakır ziyaretinin önemli duraklarından biri Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi oldu.”*

“4 ÇOCUK OLSUN” başlığı ile 19. Sayfanın sol alt köşesinde yer alan haberde flaş kullanılmamıştır. Haberin giriş cümlesi şu şekildedir: *“Başbakan Erdoğan, Diyarbakır ziyareti kapsamında 400 çiftin evlendiği toplu nikah törenine katıldı.”*

“‘BİJİ KÜRDİSTAN’ SLOGANLARIYLA” başlığı ile 16. Sayfada yer alan haberde flaş kullanılmamıştır. Haberin giriş cümlesi şu şekildedir: *“Kuzey Irak Bölgesel Kürt Yönetimi Başkanı Mesud Barzani, Kürt sanatçı Şivan Perver ile birlikte dün sabah 07:00 sıralarında Habur Sınır Kapısı’ndan Türkiye’ye geldi.”*

-Fotoğraf

Hürriyet Gazetesi Diyarbakır Buluşmasıyla ilgili kullanmış olduğu fotoğraflarda algı oluşturmaya yönelik haber başlıklarını destekleyen fotoğraflar kullanmıştır.

Hürriyet Gazetesi'nin Diyarbakır Buluşmasıyla ilgili "Çözüm Baharı" manşetiyle ana sayfada geniş yer ayırdığı haberin fotoğrafında Recep Tayip Erdoğan, İbrahim Tatlıses, Şivan Perver ve Mesut Barzani'nin birlikte poz verdiği kare yer alıyor. Fotoğrafın sol alt köşesinde miting sırasında Recep Tayip Erdoğan ve Osman Baydemir'in halkı selamlarken çekilmiş fotoğrafı yerleştirilmiş. Fotoğrafta kişilerin isimleri ve verdikleri mesajlar şu şekilde belirtilmiş; "İbrahim Tatlıses: Eğer bir çocuğum daha olursa adını Barış koyacağım, Tayyip Erdoğan: Ah keşke bugün Ahmet Kaya'da aramızda olsaydı, Mesud Barzani: Tüm gücümüzle barış sürecini destekliyoruz ve destekleyeceğiz, Şivan Perver: Temiz süte bu kardeşlik mayasını katan büyük Türkiye'nin lideri Başbakan Erdoğan'a teşekkür ederim."

b) Şematik Yapı

-Durum

17 Kasım tarihli Hürriyet Gazetesi haberlerinde olaydan çok süreçle ilgili duruma yer verilmiştir. Ana olay ağırlıklı olarak başlıklar ve resimler aracılığıyla aktarılmıştır. Ana olay Diyarbakır'da gerçekleşen miting durumu iken, haberin aktarımında durum Kürt meselesi üzerine çeşitli konularla biçimlenmiştir.

Hürriyet Gazetesi Diyarbakır buluşmasının sunumunu yaparken pozitif bir tutum sergilemektedir. Okuyucu kitlede konuyla ilgili çözüm algısı oluşturulmuş ve birleştirici mesajlar verilmiştir. Sonraki zamanlar için olumlu aktarımların yapıldığı haberlerin içeriğinde yeni bir başlangıcın olacağı yönünde söylemler ön planda aktarılmıştır.

Haberlerin sonucunda verilmek istenen mesajları şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Türkiye'nin yıllardır en büyük sorunlarından biri olan Kürt meselesi çözüme kavuşacak.
2. Kürt sorunuyla ilgili yasaklar kalkacak.
3. Cezaevlerinde Kürt sorunuyla ilgili ceza alanlar serbest bırakılacak.
4. Dağdakiler inecek.
5. Birlikte yeni bir Türkiye inşa edilecek.

Olaylarda ardalan ve bağlam yönünden bilgilendirme yapılmış, eyleme destek verilmiş ve iktidar açısından ele alınan bir tutum sergilenmiştir. İktidar tarafından yapılan açıklamalar haberi inşa eden muhabir, editör tarafından desteklenmiştir. Diyarbakır buluşmasıyla ilgili eleştirel yaklaşımlar ve olumsuz haberler yansıtılmamıştır.

-Yorum

Diyarbakır buluşmasıyla ilgili ağırlıklı olarak Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın söylemlerine yer verilmiştir. Haber kaynağı olarak ta söylemler haberin temelini oluşturuyor. Haberler Hürriyet Gazetesinin yayın politikası çerçevesinde şekillenmiştir. Okuyucu kitleye aktarılmak istenen algı dikkatte alındığında iktidar medya ilişkisi çerçevesinde haberlerin inşa edildiği görülmektedir. Hürriyet Gazetesi, iktidarın söylemlerini destekleyen görsellerle ve yazı dizilişiyle Diyarbakır buluşmasını pozitif olarak yansıtmaktadır.

Mikro Yapı

Araştırmanın bu bölümünde 17 Kasım 2013 günü yayımlanan Hürriyet Gazetesi'nin Diyarbakır buluşmasıyla ilgili haberlerinin mikro yapısı analiz edilecektir.

a) Sentaktik Çözümleme

Haberlerin cümle yapılarına bakıldığı zaman genel olarak aktif olduğu görülmektedir. Haberlerin basit, anlaşılır, açık ve birebir verildiğinden aktif olduğu anlaşılmaktadır. Birçok haberin ana öznesinde Başbakanın doğrudan verilmesi de bu yapının nedenini oluşturmaktadır. Cümle dizilişi bakımından karmaşıklıktan uzak basit bir anlatım tarzı göze çarpmaktadır.

b) Bölgesel Uyum

Haberlerdeki nedensel ilişki yeni atılacak adımlar üzerine kurulmuştur. Kürt sorunuyla ilgili geçmişte yaşanan olumsuz durumlar, yapılacak olan yeni uygulamalara neden oluşturmaktadır.

İşlevsel ilişki açısından bakıldığında barışın ve birlikteliğin güç kazandıracağı mesajı verilmektedir.

Referanssal ilişki açısından bakıldığında habere konu olan aktörlerin referans olarak kullanıldığı açıkça görülmektedir. Kürt kimliğiyle tanınan sanatçı Şivan Perver'in 37 yıl aradan sonra Türkiye'ye gelişi artık güven ortamının oluşturulduğu algısını yaratmak amacıyla politize edilmiştir. Irak Kürdistan Yönetimi Başkanı Mesut Barzani'nin katılımı, Kürt sorununun uluslararası düzeyde de çözüme kavuşturulmasının desteklendiği algısı oluşturmaya yöneliktir. Türkiye'nin en ünlü ses sanatçılarından biri olan İbrahim Tatlıses'in Kürt kökenli olmasından dolayı halka vatandaşlık konusunda etnik unsurların engel teşkil etmediği algısı yaratılmak istenmektedir. Mekân olarak Diyarbakır'ın seçilmesi ülke sınırları içerisinde bölgesel ayırım yapılmadığı referansı oluşturmaya yönelik planlanmıştır. Genel olarak bakıldığında Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, Irak Kürdistan Yönetimi Başkanı Mesut Barzani, Kürt kimliğiyle tanınan sanatçı Şivan Perver ve İbrahim Tatlısesin barışa referans olduğu görülmektedir.

c) Sözcük Seçimleri

Diyarbakır buluşmasıyla ilgili haberlerde en fazla, 'barış', 'kardeşlik', 'çözüm', 'gelecek', 'Kürt sorunu', 'birlik' sözcüklerinin kullanıldığı görülmektedir. Kullanılan sözcüklerin haberin temasına etki edecek ve okuyucuda algı oluşturacak nitelikte olduğu söylenilebilir.

d) Haber Retoriği

Haber retoriğinin sağlanması adına çoğu haberin içeriği Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın söylemleri üzerine kurulu olduğundan Başbakanın içerikle uyumlu resimleri kullanılmıştır.

4.1.2. 18 Kasım

Makro Yapı

Araştırmının bu bölümünde 18 Kasım 2013 günü yayımlanan Hürriyet Gazetesi'nin Diyarbakır buluşmasıyla ilgili haberlerinin makro yapısı analiz edilecektir.

a) Tematik Yapı

-Haber Başlıkları

“BARZANİ'YLE BEŞ ADIM” (ana sayfa)

“SİLAHI BIRAK SÖZLE GEL” (ana sayfa)

“BU BİR BAŞLANGIÇ” (iç sayfa)

“KÜRDİSTAN SUÇ SAYILIRDI” (iç sayfa)

“KAPILAR ÖCALAN'A AÇILMALI” (iç sayfa)

“PYD'YE ORTAK TAVIR” (iç sayfa)

“KIRMIZI HALIYLA KÜRDİSTAN BAYRAĞI” (iç sayfa)

“RÜYAMDA GÖRSEM İNANMAZDIM” (iç sayfa)

-Haber Girişi (Spot/Flaş)

Ana sayfada, “BARZANİ'YLE BEŞ ADIM” başlıklı haberin flaşında, *“Diyarbakır'daki Erdoğan – Barzani buluşmasında, bölgedeki dengeleri yeniden belirleyecek kritik konular masadaydı. İşte temasların perde arkasında ana başlıklar”* ” açıklaması haberin gövdesinde ayrıntılı verilecek şekilde yer alıyor. Alt başlıkta yer alan *“PYD'YE KARŞI ORTAK TAVIR”* ile bu ana başlıklar sıralanmıştır.

Ana sayfada, “SİLAHI BIRAK SÖZLE GEL” başlıklı haberin flaşında, *“Başbakan Erdoğan, Diyarbakır'da 2. Gününde Bismil ve Ergani'de PKK'ya seslendi, “Bu terör, kan ölümler niye? Sözü olan varsa silahını gömsün. Silahı bırak sözün ile gel, aklın ile gel”*” yer alıyor. Haberin ayrıntısı iç sayfada geniş bir şekilde inşa edildiği görülmektedir.

20. sayfanın tamamına yakınının ayrıldığı, “BU BİR BAŞLANGIÇ” başlıklı haberin flaşında, *“Başbakan Tayyip Erdoğan, ‘yeni’ Türkiye ile çözüm sürecinin kartopu gibi ilerleyeceğini, ilerledikçe büyüyeceğini belirterek, “Kardeşliğin güç*

kazandığını umutların çoğaldığını görüyorum. Bu sadece bir başlangıç, çözüm süreci sadece 1 yıl içinde bizi bu kadar değiştirdiyse birkaç yıl içinde olacakları varın siz hayal edin. Eski Türkiye dönemini kapattık. Yeni Türkiye özüyle ruhuyla kucaklaşan bir Türkiye'dir” diye konuştu. Diyarbakır ziyaretinin 2'nci gününde Bismil ve Ergani ilçelerinde toplu açılış törenlerine katılan Erdoğan özetle şunları söyledi:”” yer alıyor. Haberin alt başlıklar halinde Tayyip Erdoğan'ın konuşmalarından oluşturulduğu görülmektedir.

“KÜRDİSTAN SUÇ SAYILIRDI” başlıklı haberde flaş kullanılmamıştır. Haberin giriş cümlesi şu şekilde inşa edilmiştir: *“Başbakan Tayyip Erdoğan'ın Diyarbakır'da Mesud Barzani ile tarihi görüşmede ilk defa 'Kürdistan' ifadesini kullanması Rus basınının dikkatinden kaçmadı.”*

“KAPILAR ÖCALAN'A AÇILMALI” başlıklı haberde flaş kullanılmamıştır. Haberin giriş cümlesi, *“Irak Kürdistan Bölgesel Yönetimi Başkanı Mesut Barzani ile önceki gün Diyarbakır'a gelen Kürt sanatçı Şivan Perver, yıllar sonra Türkiye'ye gelişine atıfla, “Sayın Başbakan Erdoğan ve Öcalan Barış sürecini başlattılar. Herhalde bir gün kapılar Sayın Öcalan'a da açılacaktır” dedi.””* Şeklinde inşa edilmiştir.

“PYD'YE ORTAK TAVIR” başlıklı haberin flaşı, *“Başbakan Erdoğan ile Kürdistan Bölgesel Yönetimi Başkanı Barzani'nin buluşmasında, PYD güçlerinin Esad rejimiyle beraber iş yapmasının kabul edilemez olduğu konusunda mutabık kalındı. PYD de dahil bütün tarafların ortak hareketinin önemli olduğu vurgulandı.”* Şeklinde oluşturulmuştur.

“KIRMIZI HALIYLA KÜRDİSTAN BAYRAĞI” başlıklı haberde flaş kullanılmamıştır. Haberin giriş cümlesi şu şekilde oluşmaktadır: *“Irak Bölgesel Kürt Yönetimi Başkanı Mesud Barzani, dün Kürt sanatçı Şivan Perver ile birlikte Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanı Osman Baydemir'i ziyaret etti.”*

“RÜYAMDA GÖRSEM İNANMAZDIM” başlıklı haberde flaş kullanılmamıştır. Haberin giriş cümlesi şu şekilde oluşmaktadır: *“Mesud Barzani, Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanı Osman Baydemir'i ziyaretinde “Bir gün Diyarbakır'da Kürt bayraklarıyla karşılanacağımı rüyamda görsem inanmazdım. Tarihi günler yaşadık. Bu nedenle Başbakan Erdoğan'a teşekkür ediyorum” dedi.”*

-Fotoğraf

Hürriyet Gazetesi Diyarbakır Buluşmasıyla ilgili kullanmış olduğu fotoğraflarda algı oluşturmaya yönelik haber başlıklarını destekleyen fotoğraflar kullanmıştır.

b) Şematik Yapı

-Durum

Hürriyet gazetesi 18 Kasım tarihli haberlerinde olaydan çok süreçle ilgili duruma dikkat çekmiştir. Haber başlıkları ve resimler aracılığıyla ana olaya vurgu yapıldığı görülmektedir. Diyarbakır'da gerçekleşen miting durumu, aktarımda Kürt meselesi üzerine yoğunluk kazanmıştır.

Haberlerin sunumu yapılırken pozitif bir tutum sergilendiği görülmektedir. Haberlerin içeriğinde okurda çözüm algısı oluşturmaya yönelik birleştirici mesajlar aktarıldığı söylenilebilir.

Haberlerin sonucunda verilmek istenen mesajları şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Türkiye Kürt halkıyla yeni bir başlangıç yapacak.
2. Asimilasyon bitti.
3. Zamanla Abdullah Öcalan serbest bırakılabilir.
4. Türkiye ve Irak Bölgesel Kürt Yönetimi PYD' ye karşı ortak tavır aldı.
5. Bir zamanlar Türkiye'de gerçekleşmesi mümkün olmayan şeyler artık mümkün.
6. Eskiden Türkiye'de suç sayılan bazı uygulamalar ortadan kalkmıştır.

18 Kasım tarihli Hürriyet Gazetesi haberlerinde, olaylarda ardalın ve bağlam yönünden bilgilendirme yapılmış, eyleme destek verilmiş ve iktidar açısından ele alınan bir tutum sergilenmiştir. İktidar tarafından yapılan açıklamalar haberi oluşturan muhabir, editör tarafından desteklendiği görülmektedir. Diyarbakır buluşmasıyla ilgili eleştirel yaklaşımlar ve olumsuz haberler yansıtılmamıştır.

-Yorum

18 Kasım tarihli Hürriyet Gazetesi'nin Diyarbakır buluşmasıyla ilgili haberlerinde ağırlıklı olarak Başbakan Tayyip Erdoğan ve Irak Kürdistan Bölgesel Yönetimi Başkanı Mesud Barzani'nin söylemlerine yer ayrıldığı görülmektedir. Ağırlıklı olarak haber kaynaklarını söylemler oluşturmaktadır. İktidar medya ilişkisi açısından haberleri değerlendirirsek, iktidarın söylemlerini destekleyen görsellerin kullanıldığını ve pozitif bir tutum sergilendiğini söyleyebiliriz. Hürriyet Gazetesi 18 Kasım tarihindeki haberlerinde, İktidarı destekleyici nitelikte, algı oluşturmaya yönelik haber inşa ettiği görülmektedir.

Mikro Yapı

Araştırmanın bu bölümünde 18 Kasım 2013 günü yayımlanan Hürriyet Gazetesi'nin Diyarbakır buluşmasıyla ilgili haberlerinin mikro yapısı analiz edilecektir.

a) Sentaktik Çözümleme

18 Kasım tarihli Hürriyet Gazetesi'nin Diyarbakır buluşmasıyla ilgili haberlerinin cümle yapılarının aktif olduğu görülmektedir. Haberler basit, anlaşılır, açık ve birebir verildiğinden aktif olduğu sonucuna varılabilir. Haberlerin öznesinde genel olarak Başbakanın doğrudan verilmesi bu yapının nedenini oluşturuyor. Cümle dizilişi

olarak haberlerin karmaşıklıktan uzak basit bir anlatım şekliyle inşa edildiği görülmektedir.

b) Bölgesel Uyum

Haberlerdeki nedensel ilişki yeni bir başlangıç üzerine kurulduğu görülmektedir. Kürt sorunuyla ilgili geçmişte yaşanan olumsuz durumların, yapılacak olan yeni uygulamaların nedenini oluşturduğu söylenilebilir.

Haberlerdeki işlevsel ilişki açısından bakıldığında barışın ve birlikteliğin güç kazandıracağı mesajının verildiği açıkça görülmektedir. Sonuçtaki kazanımların çözüm süreci politikasının işlevselliği olarak yansıtıldığı görülmektedir.

Hürriyet gazetesi, haberlerinde referanssal ilişki olarak habere konu olan aktörleri (Tayyip Erdoğan, Mesud Barzani, Şivan Perver, Osman Baydemir) kullandığı açıkça görülmektedir.

c) Sözcük Seçimleri

Diyarbakır buluşmasıyla ilgili haberlerde en fazla, ‘Kürdistan’, ‘barış’, ‘kardeşlik’, ‘çözüm süreci’, ‘gelecek’, ‘Kürt sorunu’, ‘birlik’ sözcüklerinin kullanıldığı görülmektedir. Kullanılan sözcüklerin haberin temasına etki edecek ve okuyucuda algı oluşturacak nitelikte olduğu söylenilebilir.

d) Haber Retoriği

Haber retoriğinin sağlanması adına çoğu haberin içeriği Başbakan Recep Tayyip Erdoğan’ın söylemleri üzerine kurulu olduğundan Başbakanın içerikle uyumlu resimlerinin kullanıldığı görülmektedir.

4.1.3. 19 Kasım

Makro Yapı

Araştırmanın bu bölümünde 19 Kasım 2013 günü yayımlanan Hürriyet Gazetesi’nin Diyarbakır buluşmasıyla ilgili haberlerinin makro yapısı analiz edilecektir.

a) Tematik Yapı

-Haber Başlıkları

BARZANİ: “KÜRDİSTAN DEDİ, HOŞUMA GİTTİ”

-Haber Girişi (Spot/Flaş)

Haberin flaşında, “*Başbakan’ın Kürdistan demesinden çok hoşlandım, çünkü Irak Anayasası’nda da adı Kürdistan bölgesidir. Kuzey Irak demek doğru değildir. Bu*

da bir adımdır, Başbakan'ın attığı bir adımdır. Bu bizi daha da yakınlaştıracaktır.'' dedi'' yer alıyor.

-Fotoğraf

Haberde kullanılan fotoğrafta Irak Kürdistan Bölgesel Yönetimi Başkanı Mesud Barzani, Sırrı Sakık, Osman Baydemir, Esad Canan, Leyla Zana ve Altan Tan ön planda gösterilmiş. Haberin içeriğinde sadece Mesud Barzani'nin konuşmaları yer almasına rağmen haberin fotoğrafında bu isimlerle birlikte yansıtılmış. Fotoğrafın sol alt kısmında kutu içerisinde “Diyarbakır Mesajı” yer alıyor. Fotoğrafta aktarılmak istenen mesaj; Diyarbakır'ın Kürdistan bölgesi olduğu yönünde yorumlanabilir.

b) Şematik Yapı

-Durum

Hürriyet gazetesinin Diyarbakır buluşmasıyla ilgili haberinde “Kürdistan” vurgusunun ön plana çıktığı görülmektedir. Mesud Barzani'nin konuşmalarından oluşan haberin içeriğinde çözüm süreci değerlendirilmesi yapılmaktadır. Haber fotoğrafı, başlık ve içerik birlikte ele alındığında bölgesel olarak “Kürdistan” algısı yaratılmak istenen bir durum olduğu söylenilebilir.

Haber sunumunda pozitif yaklaşım görülmektedir. Haber içeriğinde, çözüm süreciyle ilgili gelişmelerin pozitif etkilerinin yaşandığı algısı oluşturulmak istenmiştir.

Haberlerin sonucunda verilmek istenen mesajları şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Kürdistan coğrafyası Türkiye tarafından tanınmıştır.
2. Çözüm süreci pozitif olarak sürdürülmektedir.
3. Zamanla tüm sorunlar ortadan kalkacaktır.
4. Türkiye barış sürecini yaşıyor.

19 Kasım tarihli Hürriyet Gazetesi haberinde, ardaan ve bağlam yönünden bilgilendirme yapılmış, söyleme destek verilmiş ve iktidar tarafından gerçekleştirilen bir süreci destekleyen tutum sergilenmiştir. Aynı sayfada Diyarbakır buluşmasıyla ilgili CHP ve MHP tarafından yapılan eleştirel yaklaşımlara daha küçük yer ayrılmıştır.

-Yorum

Hürriyet Gazetesi 19 Kasım tarihli sayısında Diyarbakır Buluşmasıyla ilgili olarak, Irak Kürdistan Yönetimi Başkanı Mesud Barzani'nin konuşmalarına yer vermiştir. Haberde Başbakan'ın Kürdistan sözünü kullanması ön plana çıkarılmış ve haberin inşasının çözüm süreci üzerine kurulduğu görülmektedir. Gazetinin mizampajında 28. Sayfanın tamamına yakınına kaplayan haberde Mesud Barzani'nin konuşmalarına yer ayrıldığı görülmektedir. Konuyla ilgili CHP ve MHP tarafından yapılan karşıt görüş haberleri ise daha küçük ve dikkat çekmeyecek şekilde yansıtılmıştır. Haber başlığının sayfanın büyük bir bölümünü kaplaması ve başlığın Başbakan Tayyip Erdoğan'ın konuşmalarından bir kesitin alınması, dikkat çekici bir biçimde ve algı oluşturmaya yönelik inşa edildiği görülmektedir.

Mikro Yapı

Araştırmanın bu bölümünde 19 Kasım 2013 günü yayımlanan Hürriyet Gazetesi'nin Diyarbakır buluşmasıyla ilgili haberlerinin mikro yapısı analiz edilecektir.

a) Sentaktik Çözümleme

Hürriyet Gazetesi'nin 19 Kasım tarihli sayısında Diyarbakır buluşmasıyla ilgili haberlerde cümle yapılarının aktif olduğu görülmektedir. Haberler basit, anlaşılır, açık ve birebir aktarıldığından aktif olduğu söylenilebilir. Başbakanın genellikle haberlerin öznesinde konumlandırıldığı bu yapıya gerekçe oluşturmaktadır. Cümleler karmaşıklıktan uzak, basit bir anlatım biçimiyle oluşturulmuştur.

b) Bölgesel Uyum

Haberdeki nedensel ilişkinin karşılıklı konuşmalardan alınan mesajlar üzerine kurulduğu görülmektedir. Diyarbakır'daki süreçle ilgili pozitif durumlar, yapılacak olan

yeni uygulamalar ve sürecin pozitif yansımaları, Mesud Barzani'nin söylemlerine neden oluşturmaktadır.

Haber, işlevsel ilişki açısından ele alındığında, çözüm sürecinin yansımalarını ve kazanımlarını gösteren mesajların aktarıldığı görülmektedir.

Haberde referanssal ilişki olarak aktörlerin (Tayyip Erdoğan, Mesud Barzani, Şivan Perver) kullanıldığı açıkça görülmektedir.

c) Sözcük Seçimleri

Hürriyet Gazetesi'nin 19 Kasım tarihli sayısındaki Diyarbakır Buluşmasıyla ilgili haberinde en çok kullanılan sözcükler şunlardır: "Kürdistan, Kürt, Diyarbakır, Türkiye, Irak"

d) Haber Retoriği

Haber retoriğinin sağlanması açısından haberde kullanılan yüklem ve sözcük dizilimi ikna edici ve pozitif olarak inşa edildiği görülmektedir. Haber fotoğrafının haber içeriğiyle uyumlu olarak kullanıldığı söylenilebilir. Okuyucuyu kitleyi inandırmaya yönelik görsel ve metin ilişkisi kurulmuştur. Haberde kullanılan yüklem ve söylemin etkisini arttırmaktadır. Algı oluşumunda haber retoriğinin işlevselliği açıkça görülmektedir.

4.1.4. 20 Kasım

Diyarbakır Buluşmasıyla ilgili herhangi bir habere yer verilmemiştir. Diyarbakır buluşması haberleri yerini "Ahmet Kaya" tartışmasına bırakmıştır.

4.2. Cumhuriyet Gazetesi

4.2.1. 17 Kasım

Makro Yapı

Araştırmanın bu bölümünde 17 Kasım 2013 günü yayımlanan Cumhuriyet Gazetesi'nin Diyarbakır buluşmasıyla ilgili haberlerinin makro yapısı analiz edilecektir.

a) Tematik Yapı

-Haber Başlıkları

"CEZAEVLERİ BOŞALACAK" (Manşet)

"SÜREÇTE SON ADIMI İLAN ETTİ" (Ana sayfa)

"BARZANİ'DEN ÜÇ BAVUL ALTIN" (Ana sayfa)

"DİYARBAKIRDA AF MESAJI" (İç sayfa)

“KÜRTÇE BAŞLADI TÜRKÇE BİTİRDİ” (İç sayfa)

“DEMİRTAŞ: SAMİMİ OLUN” (İç sayfa)

“BULDAN’DAN SERT ELEŞTİRİ” (İç sayfa)

-Haber Girişi (Spot/Flaş)

“CEZAEVLERİ BOŞALACAK” başlıklı manşet haberinin flaş kullanılmamıştır. Üst başlıkta; “*Erdoğan, Diyarbakır’da genel af sinyali vererek seçimlere giderken yeni bir kartı açtı.*” yer alıyor. Ana sayfada, “*Başbakan Erdoğan ilk kez Kürdistan dedi*” ve “*Mesud Barzani’nin gelişi BDP’yi böldü*” şeklinde haber iki alt başlığa ayrılmaktadır.

SÜREÇTE SON ADIMI İLAN ETTİ” başlıklı haberin flaşında; “*Hükümetin, İmralı ile yürüttüğü müzakereler başladığından beri son aşamasının ‘genel af’ olacağı ileri sürülüyor ama hiçbir hükümet yetkilisi bunu açıklamaya cesaret edemiyordu. Erdoğan dün ilk kez son aşamayı açıkladı. AKP ‘genel af’ beklentisiyle sandıkta umut arayacak*” yer alıyor.

“BARZANI’DEN ÜÇ BAVUL ALTIN” başlıklı haberde flaş kullanılmamıştır. Haberin giriş cümlesi şu şekildedir; “*Diyarbakır’da toplu nikah törenine katılan Erdoğan çiftlerden istediği çocuk sayısını 5’e kadar çıkardı. Barzani’nin ise evlenen 400 çifte düğün hediyesi olarak Kuzey Irak’tan 3 bavul altın getirdiği öğrenildi*”

“DİYARBAKIRDA AF MESAJI” başlıklı haberin flaş, “*Başbakan Tayyip Erdoğan, Irak Bölgesel Yönetimi Başbakanı Mesud Barzani ve 37 yıl sonra Türkiye’ye gelen sanatçı Şivan Perwer ile çıkarma yaptığı Diyarbakır’da ‘genel af’ mesajı verdi. Erdoğan, “Allah’ın izniyle, milletin hayır duasıyla, Allah ömür verirse, inşallah gelecek çok daha farklı olacaktır. Dağdakilerin indiğini, cezaevlerinin boşaldığını, 76 milyonun kucaklaştığını göreceğiz*” dedi. Erdoğan, mitingde Barzani’yi ilk kez “*Irak Kürdistan Bölgesel Yönetim Başkanı*” diye tanımladı.” Şeklinde inşa edilmiştir.

“KÜRTÇE BAŞLADI TÜRKÇE BİTİRDİ” başlıklı haberin flaşında, “*Diyarbakır’da BDP’nin bir kanadı tarafından protestoyla karşılanan Irak Bölgesel Yönetimi Başkanı Mesud Barzani, “Ortadoğu’da yaşayan insanlar, artık birlikte yaşama zamanı gelmiştir. Savaşlar denendi, kimse savaştan bir hayır görmedi” dedi.*” yer alıyor.

“DEMİRTAŞ: SAMİMİ OLUN” başlıklı haberde flaş kullanılmamıştır. Haberin giriş cümlesi, “*BDP Genel Başkanı Selahattin Demirtaş, Kuzey Irak Bölgesel Başkanı Barzani ile Başbakan Erdoğan’ın Diyarbakır’da ‘barış mesajı’ vermelerine, “Amed’de*

Kürt halkına mesaj vermeye geldik’ diyenler bastığı yerlerdeki ödenmiş bedellere saygı duyarak konuşmaladırlar” sözleriyle yanıt verdi.” şeklinde görülmektedir.

“BULDAN’DAN SERT ELEŞTİRİ” başlıklı haberde flaş kullanılmamıştır. Haberin giriş cümlesi şu şekildedir; “BDP Grup Başkanvekili Pervin Buldan, Irak Kürt Bölgesel Yönetimi Başkanı Mesud Barzani’nin Diyarbakır’da Erdoğan ile programa katılmasını sosyal paylaşım sitesi Twitterdaki hesabından eleştirdi.”

-Fotoğraf

Cumhuriyet Gazetesi'nin 17 Kasım tarihli haberlerinde kullanılan fotoğrafların genel olarak diğer gazetelerde ve ana akım medyada kullanılan ortak fotoğraflar olduğu görülmektedir. Ana sayfada kullanılan fotoğraflarda, Diyarbakır'daki halk kitlesi ve

Tayyip Erdoğan, Mesud Barzani, Şiwan Perver ve İbrahim Tatlıses'in birlikte poz vermiş oldukları fotoğraf yer alıyor.

İç sayfada kullanılan fotoğraflarda yine halk kitlesinden bir görünüm, İbrahim Tatlıses'le düet yapan Şiwan Perver'den bir kare, güvenlik güçleri ve korumaların bulunduğu bir kare, Recep Tayyip Erdoğan ve Osman Baydemir'in el ele tutuştuğu toplantıdan bir görünüm ve BDP heyetinin içinde olduğu fotoğraflar yer alıyor. Haberlere genel çerçeveden bakıldığında fotoğraflarla başlıkların ve içeriğin uyummadığı söylenilebilir.

b) Şematik Yapı

-Durum

Cumhuriyet Gazetesi'nin Diyarbakır buluşmasıyla ilgili haberlerinde cezaevlerinde yatan PKK'lıların serbest kalacağı algısı yaratılmak istenmiştir. İktidarın çözüm sürecini, seçim politikası olarak yansıtan Cumhuriyet Gazetesi, eleştirel yaklaşımlar ve karşıt görüşlerle süreç odaklı bir durum ortaya koyduğu söylenilebilir.

Haberlerin sunumunda negatif yaklaşım görülmektedir. Haberlerin içeriğinde, çözüm süreciyle ilgili gelişmelerin negatif etkilerinin yaşandığı algısı oluşturulmak istenmiştir.

Haberlerin sonucunda verilmek istenen mesajları şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Kürdistan coğrafyası Türkiye tarafından tanınmıştır.
2. Çözüm süreci politik bir süreçtir.
3. Sorunların çözüme kavuşması mümkün olmayabilir.
4. BDP Barış Sürecinde ayrılığa düşmüştür.

17 Kasım tarihli Cumhuriyet Gazetesi haberlerinde, ardalan ve bağlam yönünden bilgilendirme yapılmış, söyleme destek verilmemiş ve iktidar tarafından gerçekleştirilen bir süreci eleştiren bir tutum sergilenmiştir. Aynı sayfada Diyarbakır buluşmasıyla ilgili CHP, BDP ve MHP tarafından yapılan eleştirel yaklaşımlara yer ayrılmıştır.

-Yorum

Diyarbakır Buluşması ile ilgili haberlerin Cumhuriyet Gazetesi'nde ideolojik tutum ve bakış açısıyla yansıtıldığı görülmektedir. İktidarın seçim kozu olarak Diyarbakır Buluşmasını yansıtan Cumhuriyet Gazetesi cezaevlerinin boşalacağını ön planda tutmuştur. İktidarın, Kürtlerin oyunu almak için bu süreci yürüttüğünü algılatmak istediği görülmektedir.

Cumhuriyet Gazetesi, “Irak Bölgesel Kürdistan Yönetimi” yerine “Irak Bölgesel Yönetimi” cümlesini kullanmıştır. Gazetenin okur kitlesinin Cumhuriyetçi çizgisi haber içeriğinin şekillenmesinde etkili olduğu söylenilebilir.

Mikro Yapı

a) Sentaktik Çözümleme

Cumhuriyet Gazetesi’nin 17 Kasım tarihli sayısında Diyarbakır buluşmasıyla ilgili haberlerde cümle yapılarının aktif olduğu görülmektedir. Haberler basit, anlaşılır, açık ve birebir aktarıldığı için aktif olduğu söylenilebilir. Başbakanın yoğunlukla özne durumunda olması bu yapının nedenini oluşturmaktadır. Karmaşık cümlelerden uzak, basit bir üslupla haberler oluşturulmuştur.

b) Bölgesel Uyum

Haberlerdeki nedensel ilişkinin karşılıklı konuşmalardan alınan mesajlar üzerine kurulduğu görülmektedir. Diyarbakır’daki süreçle ilgili pozitif durumlar, yapılacak olan yeni uygulamalar ve sürecin pozitif yansımaları haberlerin ana temasını oluşturmaktadır. Haberler, işlevsel ilişki açısından ele alındığında, çözüm sürecinin yansımalarını ve kazanımlarını gösteren mesajların aktarıldığı görülmektedir.

Haberlerde referanssal ilişki olarak aktörlerin (Tayyip Erdoğan, Mesud Barzani, Şivan Perver, İbrahim Tatlıses) kullanıldığı açıkça görülmektedir.

c) Sözcük Seçimleri

Cumhuriyet Gazetesi’nin 17 Kasım tarihli sayısındaki Diyarbakır Buluşmasıyla ilgili haberinde en çok kullanılan sözcükler şunlardır: “Kürt, Diyarbakır, Türkiye, Irak, Af, Seçim”

d) Haber Retoriği

Haber Retoriği açısından Cumhuriyet Gazetesi iktidarın söylemlerini çoğunlukla dolaylama ile aktardığı ve söylemin etkisini azaltacak nitelikte yüklemeler kullandığı görülmektedir.

4.2.2. 18 Kasım

Makro Yapı

Araştırmanın bu bölümünde 18 Kasım 2013 günü yayımlanan Cumhuriyet Gazetesi’nin Diyarbakır buluşmasıyla ilgili haberlerinin makro yapısı analiz edilecektir.

a) Tematik Yapı

-Haber Başlıkları

- “HİÇ KİMSE İNANMADI” (Manşet)
- “ÖCALAN ÖVGÜSÜ” (Ana sayfa)
- “KANDİL’E NET MESAJ” (İç sayfa)
- “BDP: DİYARBAKIR’I ALMA HESABI” (İç sayfa)
- “MHP: TERÖRİSTLERİN BAŞARISI” (İç sayfa)
- “BU BİR BAŞLANGIÇ” (İç sayfa)
- “ÖCALAN’A DA KAPILAR BİR GÜN AÇILACAK” (İç sayfa)
- “BARZANİ: ŞAM’LA BAĞLARI KOPARIN” (İç sayfa)

-Haber Girişi (Spot/Flaş)

- “HİÇ KİMSE İNANMADI” başlıklı manşette flaş kullanılmamıştır. Haberin giriş cümlesi: *“Muhalefet: Başbakan Erdoğan’ın Diyarbakır’da ‘cezaevleri boşalacak’ sözleriyle genel af sinyali vermesini ‘seçim yatırımı’ olarak değerlendirdi”* şeklinde inşa edilmiştir.

- “ÖCALAN ÖVGÜSÜ” başlıklı haberde flaş kullanılmamıştır. Haberin giriş cümlesi: *“Barzani’nin önceki günkü konuşmasında gündeme gelmeyen bir isim vardı: Öcalan. BDP rahatsızlığını dün Barzani’nin Diyarbakır Belediyesi’ne yaptığı ziyarette hissettirdi. Barzani’nin bunun üzerine ‘Öcalan’ın barış sürecindeki adımını takdirle karşılıyoruz’ diye konuştu”* şeklinde oluşturulmuştur.

- “KANDİL’E NET MESAJ” başlıklı haberde flaş kullanılmamıştır. İç sayfadaki haberin üst başlığında: *“IKYB Başkanı Mesud Barzani, barış için zaman ihtiyaç olduğunu vurguladı”* yer alıyor.

- “BDP: DİYARBAKIR’I ALMA HESABI” başlıklı haberde flaş kullanılmamıştır. Haberin giriş cümlesi: *“BDP Grup Başkanvekili Pervin Buldan Diyarbakır’daki açıklamalarda çözüm sürecini başlatan kişi olarak Öcalan’ın hiç isminin anılmamasının büyük eksiklik olduğunu söyledi”* şeklinde inşa edilmiştir.

- “MHP: TERÖRİSTLERİN BAŞARISI” başlıklı haberde flaş kullanılmamıştır. Haberin giriş cümlesi şu şekildedir: *“MHP Grup Başkanvekili Yusuf Halaçoğlu ise ‘Bu af kapsamına Öcalan’ın girip girmeyeceği de tartışmalı hale geldi”*

- “BU BİR BAŞLANGIÇ” başlıklı haberde flaş kullanılmamıştır. Haberin giriş cümlesi şu şekilde oluşmaktadır: *“Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, Diyarbakır programının ikinci gününde de çözüm mesajları verdi. Erdoğan ‘Sevgili kardeşlerim, bu*

sadece bir başlangıç. Çözüm süreci sadece birkaç yıl içinde bizi bu kadar değiştirdiyse, birkaç yıl içinde olacakları varın siz de bir hayal edin'dedi”

- “ÖCALAN'A DA KAPILAR BİR GÜN AÇILACAK” başlıklı haberde flaş kullanılmamıştır. Haberin giriş cümlesi; “Başbakan Tayyip Erdoğan'ın Diyarbakır'da açılış ve toplu nikah törenine Kuzey Irak Bölgesel Kürt Yönetimi Başkanı Mesud Barzani ile gelip İbrahim Tatlıses ile birlikte düet yapan Şivan Perwer, 'herhalde bir gün kapılar Sayın Öcalan'a da açılacak. Bu ülkenin evladı, bence en büyük hizmette de bulunur. Onun için Sayın Mesud Barzani de bu konuda bu sürece büyük katkıda bulunmaya çalışıyor'dedi.” Şeklinde oluşmaktadır.

- “BARZANİ: ŞAM'LA BAĞLARI KOPARIN” başlıklı haberde flaş kullanılmamıştır. Haberin giriş cümlesi şu şekilde inşa edilmiştir: “Diyarbakır Belediye Başkanı Osman Baydemir'i ziyaret eden Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) Başkanı Mesud Barzani, bir süredir gerginlik yaşadıkları Suriye'deki PYD örgütüne Suriye rejimi ile bağlarını koparmasını ve Erbil Mutabakatı'na uyması için mesaj gönderdiği bildirildi.”

-Fotoğraf

Cumhuriyet Gazetesi'nin 18 Kasım tarihli haberlerinde kullanılan fotoğraflara bakıldığında iktidara görsel olarak çok fazla yer verilmediği görülmektedir. BDP heyetinin ve Mesud Barzani'nin fotoğraflarda ön plana çıktığı söylenilebilir. Ana sayfada manşette kullanılan haberde fotoğrafla birlikte bir karikatür kullanılmıştır. Karikatürde sedyede yatan Tayyip Erdoğan'a reçete yazan bir doktorun görüntüsü var. Karikatür yazısında, "doğuda kullanmış olduğunuz barış dilini batıda kullanamıyorsunuz!" şeklinde alaycı bir üslup kullanıldığı söylenilebilir. İç sayfada "Kandil'e net mesaj" başlıklı haberde kullanılan Türkiye'nin Doğusu ve Güneydoğusunun Kürdistan Coğrafyası olarak kullanıldığı bir harita kullanılmıştır.

b) Şematik Yapı

-Durum

Cumhuriyet Gazetesi'nin Diyarbakır buluşmasıyla ilgili haberlerinde, sürecin iktidarın bir seçim politikası olduğu, bu politikanın kandırmaca olduğu ve kimsenin buna kanmadığı algısı yaratılmak istenmiştir. İktidarı ve Tayyip Erdoğan'ı eleştiren bir yaklaşım sergilendiği söylenilebilir. Muhalefet partilerinin eleştirel yaklaşımlarını da ön plana çıkararak, karşıt görüşlerle negatif odaklı bir durum ortaya koyduğu söylenilebilir.

Haberlerin sonucunda verilmek istenen mesajları şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Tayyip Erdoğan'a hiç kimse inanmadı.
2. İktidar Türkiye'yi bölecek.
3. Muhalefet temkinli.
4. BDP Barış Sürecinde dışlanmış.
5. Abdullah Öcalan serbest kalabilir.

Cumhuriyet Gazetesinin 18 Kasım tarihli haberlerinde, ardalın ve bağlam yönünden bilgilendirme yapılmış, söyleme destek verilmemiş ve iktidar tarafından

gerçekleştirilen bir süreci eleştiren bir tutum sergilenmiştir. Diyarbakır buluşmasıyla ilgili haberlerde CHP, BDP ve MHP tarafından yapılan eleştirel yaklaşımlar ön plana çıkarılmıştır.

-Yorum

Diyarbakır Buluşması ile ilgili haberlerin Cumhuriyet Gazetesi'nde ideolojik tutum ve bakış açısıyla aktarıldığı söylenilebilir. Haberlerde kullanılan söylemlerin iktidarın aleyhine olduğu görülmektedir. Manşette yer alan karikatürle alaycı bir tutum sergilendiği ve imasal mesaj olarak Tayyip Erdoğan için 'hasta' algısı oluşturulmak istendiği söylenilebilir. Kürdistan haritası ve Abdullah Öcalan'ın cezaevinden çıkması ihtimalinin ön plana çıkarılması, iktidarın politikaları sonucu olarak yansıtıldığı kanaatine varılabilir.

Mikro Yapı

a) Sentaktik Çözümleme

18 Kasım tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nin Diyarbakır buluşmasıyla ilgili haberlerin genelinde cümle yapılarının aktif olduğu söylenilebilir. Haberler basit, anlaşılır, açık bir dil kullanılmıştır. Karmaşık cümlelerden uzak, basit bir üslupla ve imasal gönderilerle haberler oluşturulmuştur.

b) Bölgesel Uyum

Haberlerde genel olarak nedensel ilişkinin söylemler üzerine kurulduğu görülmektedir. Diyarbakır süreci ile ilgili negatif durumlar, riskler ve toplum aleyhine gelişen durumlar haberlerin ana temasını oluşturmaktadır. Haberler, işlevsel ilişki açısından ele alındığında, çözüm sürecinin iktidarın seçim politikası olduğunu gösteren mesajların aktarıldığı görülmektedir.

Haberlerde referanssal ilişki olarak aktörlerin (Mesud Barzani, Pervin Buldan, Yusuf Halaçoğlu) kullanıldığı açıkça görülmektedir.

c) Sözcük Seçimleri

Cumhuriyet Gazetesi'nin 18 Kasım tarihli haberlerinde en fazla kullanılan sözcükler: "Af, Kürdistan, Seçim Politikası, Cezaevleri boşalacak, Abdullah Öcalan, PYD" olarak görülmektedir.

d) Haber Retoriği

Haber Retoriği açısından Cumhuriyet Gazetesi iktidarın söylemlerini çoğunlukla dolaylama ile aktardığı ve söylemin etkisini azaltacak nitelikte yüklemeler kullandığı

söylenilebilir. Haberlerde imasal mesajların fazla olması okuyucu kitleyi düşünmeye yöneltmektedir. Bazı mesajların ise çok kısa ve net olarak başlıklarda ya üst başlıklarda aktarıldığı görülmektedir. Haberlerin dili genel olarak eleştirel bir çerçevede negatif olarak inşa edilmiştir.

4.2.3. 19 Kasım

Makro Yapı

Araştırmanın bu bölümünde 19 Kasım 2013 günü yayımlanan Cumhuriyet Gazetesi'nin Diyarbakır buluşmasıyla ilgili haberlerinin makro yapısı analiz edilecektir.

a) Tematik Yapı

-Haber Başlıkları

- "RIZAYA BAĞLI AF ÇIKARILMALI" (Ana sayfa)
- "BAŞBAKAN CESARET VERDİ" (Ana sayfa)
- "İLGİNÇ AF ÖNERİSİ" (İç sayfa)
- "UCUZ SEÇİM YATIRIMI" (İç sayfa)
- "BARZANİ: 'KÜRDİSTAN DEMESİ ÇOK HOŞUMA GİTTİ'" (İç sayfa)

-Haber Girişi (Spot/Flaş)

- "RIZAYA BAĞLI AF ÇIKARILMALI" başlıklı haberde flaş kullanılmamıştır.

Haberin giriş cümlesi: *"Başbakan Erdoğan'ın, 'Dağdakilerin indiğini, cezaevlerinin boşaldığını göreceğiz' sözlerini af çıkışı olarak değerlendirmedini belirten Prof. Selçuk, 'mağduru belirsiz' suçlar için 'rızaya bağlı' af çıkarılması önerisinde bulundu."* Şeklinde inşa edilmiştir.

- "BAŞBAKAN CESARET VERDİ" başlıklı haberde flaş kullanılmamıştır.

Haberin giriş cümlesi şu şekildedir: *"CHP'li Loğoğlu, Diyarbakır'daki buluşmayı 'ucuz seçim yatırımı' olarak nitelendirirken 'AKP ve Başbakan çözemediği Kürt sorunu için ayağına kadar gittiği Barzani'den medet bekliyor"*

- "İLGİNÇ AF ÖNERİSİ" başlıklı haberde flaş kullanılmamıştır. Haberin giriş cümlesi: *"Eski Yargıtay Başkanı Prof. Dr. Sami Selçuk, Başbakan Tayyip Erdoğan'ın, 'dağdakilerin indiğini, cezaevlerinin boşaldığını göreceğiz' sözlerini af çıkışı olarak değerlendirmedini vurgularken, 'mağduru belirsiz' suçlar için 'rızaya bağlı' af çıkarılması önerisinde bulundu."* Şeklinde oluşmaktadır.

- “UCUZ SEÇİM YATIRIMI” başlıklı haberde flaş kullanılmamıştır. Haberin giriş cümlesi: “CHP Genel Başkan Yardımcısı Faruk Loğoğlu, Diyarbakır’daki buluşmayı ‘gösteri, ucuz seçim yatırımı’ olarak nitelendirirken, ‘AKP ve Başbakan çözemediği Kürt sorununun çözümü için Barzani’den medet bekliyor. Bu yönüyle Kürt sorunu mesele olmaktan çıkarılmış ve bölgesel sorun haline getirilmiştir. Kürt devleti hülyası kuranlar cesaretlendirilmiştir’ dedi.” Şeklinde inşa edilmiştir.

- “BARZANİ: ‘KÜRDİSTAN DEMESİ ÇOK HOŞUMA GİTTİ” başlıklı haberde flaş kullanılmamıştır. Haberin giriş cümlesi şu şekilde oluşmaktadır: “Başbakan Recep Tayyip Erdoğan’ın davetlisi olarak Diyarbakır’daki programlara katılan Kuzey Irak Bölgesel Yönetim Başkanı Mesut Barzani, Erdoğan’ın konuşmasında ‘Kürdistan’ tanımını kullanmasının ‘hoşuna’ gittiğini söyledi.”

-Fotoğraf

Cumhuriyet Gazetesi’nin 19 Kasım tarihli Diyarbakır Buluşmasıyla ilgili haber fotoğraflarında iktidara yer verilmemiştir. Ana sayfada bir karikatür ve CHP’li Faruk Loğoğlu’nun fotoğrafı yer alıyor. Barzani haberinde ise fotoğraf kullanılmamış. İç sayfada Diyarbakır buluşmasıyla ilgili haberlerde yalnız Faruk Loğoğlu’nun fotoğrafına yer verildiği görülmektedir.

b) Şematik Yapı

-Durum

Cumhuriyet Gazetesi’nin Diyarbakır buluşmasıyla ilgili haberlerinde, sürecin negatif yanları ön plana çıkarmış ve ‘iktidarın ülkeyi böldüğü’ algısı oluşturulmak istenmiştir. Muhalefet görüşlerinin ön planda olduğu haberlerde iktidarın Diyarbakır buluşmasını seçim politikası olarak yaptığı vurgulanmıştır. Cezaevlerinin boşalacağı ve

Abdullah Öcalan’a özgürlük söylemleri ise gazetenin gündemini oluşturduğu söylenilebilir.

Haberlerin sonucunda verilmek istenen mesajları şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Af çıkabilir.
2. İktidar Türkiye’yi bölecek.
3. Abdullah Öcalan serbest kalabilir.
4. Kürdistan söylemi normalleşti.

Cumhuriyet Gazetesinin 19 Kasım tarihli haberlerinde, ardalın ve bağlam yönünden bilgilendirme yapılmış, söyleme destek verilmemiş ve iktidar tarafından gerçekleştirilen bir süreci eleştiren bir tutum sergilendiği görülmektedir. Diyarbakır buluşmasıyla ilgili haberlerde CHP ve BDP tarafından yapılan eleştirel yaklaşımlar ön plana çıkarılmıştır.

-Yorum

Cumhuriyet Gazetesi, Diyarbakır buluşmasıyla ilgili haberlerinde iktidarın politikalarını eleştirdiği ve iktidar aleyhinde bir tutum sergilediği söylenilebilir. İktidarın “cezaevleri boşalacak” söylemi üzerine yoğunlaşan Cumhuriyet gazetesi, Eski Yargıtay Başkanı Prof. Dr. Sami Selçuk’un af konusuyla ilgili mesajlarıyla ‘politik kararların hukuki olmadığı’ algısını yaratmak istemiştir.

Mikro Yapı

a) Sentaktik Çözümleme

19 Kasım tarihli Cumhuriyet Gazetesi’nin Diyarbakır buluşmasıyla ilgili haberlerin büyük bir kısmında cümle yapılarının aktif olduğu söylenilebilir. Haberler basit, anlaşılır, açık bir dil kullanılmıştır. Karmaşık cümlelerden uzak, basit bir üslupla ve imasal gönderilerle haberler inşa edilmiştir.

b) Bölgesel Uyum

Haberlerde genel olarak nedensel ilişkinin söylemler üzerine kurulduğu söylenilebilir. Diyarbakır süreci ile ilgili negatif durumlar ve ülke aleyhine gelişen durumlar haberlerin ana temasını oluşturmaktadır. Haberler, işlevsel ilişki açısından ele alındığında, çözüm sürecinin iktidarın seçim politikası olduğunu gösteren mesajların aktarıldığı görülmektedir. Cezaevlerinin boşaltılacağı vurgusu yinelenmektedir.

Haberlerde referanssal ilişki olarak aktörlerin (Eski Yargıtay Başkanı Prof. Dr. Sami Selçuk, CHP Genel Başkan Yardımcısı Faruk Loğoğlu) kullanıldığı görülmektedir.

c) Sözcük Seçimleri

Cumhuriyet Gazetesi'nin 19 Kasım tarihli haberlerinde en fazla kullanılan sözcükler: "Af, Kürdistan, Seçim Politikası, Cezaevleri boşalacak, Abdullah Öcalan" olarak göze çarpmaktadır.

d) Haber Retoriği

Cumhuriyet Gazetesi, haber retoriği açısından iktidarın söylemlerini aktarırken, söylemin etkisini azaltacak nitelikte yüklemeler kullandığı görülmektedir. Haber dili genel olarak negatif yapıda inşa edilmektedir. Cümle dizilişleri okuyucu, istenilen özne odaklayarak, aktarılan mesajdan istenilen anlamı çıkarmaya yöneltildiği söylenilebilir.

4.2.4. 20 Kasım

Cumhuriyet Gazetesi'nin 20 Kasım tarihli sayısında Diyarbakır Buluşmasıyla ilgili haberlere yer vermemiştir. Diyarbakır buluşmasıyla ilgili haberler yerini "Ahmet Kaya" tartışmasına bırakmıştır.

4.3. Zaman Gazetesi

4.3.1. 17 Kasım

Makro Yapı

Araştırmanın bu bölümünde 17 Kasım 2013 günü Zaman Gazetesi'nde yayımlanan, Diyarbakır buluşmasıyla ilgili haberlerin makro yapısı analiz edilecektir.

a) Tematik Yapı

-Haber Başlıkları

- "ERDOĞAN: DAĞDAKİLER İNECEK, CEZAEVLERİ BOŞALACAK"

(Ana sayfa)

-Haber Girişi (Spot/Flaş)

Haberin flaşı: *"Başbakan Tayyip Erdoğan, Diyarbakır'da önemli açıklamalarda bulundu. Kardeşlik ve yeni Türkiye mesajları veren Erdoğan, 'Dağdakilerin indiğini, cezaevlerinin boşaldığını, birlikte yeni Türkiye olduğunu göreceğiz. Hiç endişeniz*

olmasın'dedi. Barış ve dostluktan yana olduğu için Mesud Barzani'nin tarih yazdığını söyledi." Şeklinde oluşturulmuştur.

-Fotoğraf

Zaman Gazetesi, Diyarbakır buluşmasıyla ilgili haberinde ana sayfada, Tayyip Erdoğan, Mesud Barzani, İbrahim Tatlıses ve Şiwan Perver'in birlikte poz verdiği fotoğrafı kullanmış. İç sayfada ise aynı haberde Diyarbakır'daki toplu açılış töreni ve nikah töreninden iki kare kullanıldığı görülmektedir. Haberde kullanılan fotoğrafların içerikle uyumlu olduğu söylenilebilir. Gazete, Dersaneler konusuna, Diyarbakır

buluşmasıyla ilgili haberdan daha fazla yer verdiği ve haber görsellerinde de bu farkın açıkça görüldüğü dikkat çekmektedir.

b) Şematik Yapı

-Durum

Zaman Gazetesi, 17 Kasım tarihli sayısında, Diyarbakır buluşmasıyla ilgili habere çok fazla dikkat çekmediği ve dersaneler konusunu ön planda tuttuğu görülmektedir. Haber başlığı ve haber görsellerinin gündeme oranla çok küçük yer kapladığı söylenilebilir. Haberlerin sunumu yapılırken pozitif bir tutum sergilendiği görülmektedir. Haberlerin içeriğinde okurda çözüm algısı oluşturmaya yönelik birleştirici mesajlar aktarıldığı söylenilebilir.

Haberlerin sonucunda verilmek istenen mesajları şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Türkiye Kürt sorunu için yeni bir başlangıç yapacak.
2. Cezaevleri boşalacak.
3. Dağdakiler inecek.

17 Kasım tarihli Zaman Gazetesi haberinde, olaylarda ardalın ve bağlam yönünden bilgilendirme yapılmış, eyleme destek verilmediği söylenilebilir. Diyarbakır buluşmasıyla ilgili eleştirel yaklaşımlar ve olumsuz haberler yansıtılmamış fakat Diyarbakır buluşması haberi de ön planda tutulmadığı görülmektedir.

-Yorum

Zaman Gazetesi, 17 Kasım tarihli sayısında Diyarbakır Buluşmasıyla ilgili tek haber yapmış ve bu haberi de dikkat çekmeden aktarmıştır. Gazetenin gündeminde dersaneler konusu geniş yer bulurken, Diyarbakır buluşmasıyla ilgili haber sıradan bir şekilde yansıtılmıştır. İktidara ideolojik olarak yakınlığıyla bilinen Zaman Gazetesi, dersaneler konusıyla ayrılığa düşmüştür. Bu ayrılık gazetenin yayın politikasına da yansımaktadır. Ana akım medyanın asıl gündemi Diyarbakır buluşması iken, Zaman Gazetesi gündemin ana konusu olarak dersanelerin kapatılmasını ön plana çıkardığı görülmektedir.

Mikro Yapı

a) Sentaktik Çözümleme

17 Kasım tarihli Zaman Gazetesi'nin Diyarbakır buluşmasıyla ilgili haberinde cümle yapılarının aktif olduğu söylenilebilir. Haberde basit, anlaşılır, açık bir dil kullanılmıştır. Karmaşık cümlelerden uzak, basit bir üslupla aktarım yapılmıştır ve imasal gönderilere yer verilmemiştir.

b) Bölgesel Uyum

Haberde genel olarak nedensel bir ilişki kurulmamıştır. Söylem üzerine kurulu bir aktarım görülmektedir. Söylemin etkisini azaltacak ya da arttıracak yüklemeler kullanılmamıştır. Haberde cezaevlerinin boşalacağı, dağdakilerin ineceği ve barışın egemen olduğu bir Türkiye'nin inşa edileceği vurgusu yapılmaktadır.

Haberlerde referanssal ilişki olarak aktörlerin (Recep Tayyip Erdoğan, Mesud Barzani, İbrahim Tatlıses, Şiwan Perver) kullanıldığı görülmektedir.

c) Sözcük Seçimleri

Zaman Gazetesi, Diyarbakır buluşmasıyla ilgili haberinde en çok şu sözcükleri kullanmıştır: “Barış, Kürt, Kardeşlik, Diyarbakır, Kürdistan”

d) Haber Retoriği

Haber retoriği açısından Diyarbakır buluşmasıyla ilgili haberin sözcük dizimi, okuyucu ikna etmeye yönelik yapılmadığı söylenilebilir. Haberin öznesinde Başbakan Tayyip Erdoğan'ın kullanılması ve söylemin etkisini arttıracak az sayıda yüklem kullanılması aktarımın yalın ve basit olduğunu göstermektedir. Dikkat çekici ifadeler kullanılmamış, sıradan bir anlatım tarzıyla haberin inşa edildiği söylenilebilir.

4.3.2. 18 Kasım

Makro Yapı

Araştırmanın bu bölümünde 18 Kasım 2013 günü Zaman Gazetesi'nde yayımlanan, Diyarbakır buluşmasıyla ilgili haberlerin makro yapısı analiz edilecektir.

a) Tematik Yapı

-Haber Başlıkları

- “ÇÖZÜM SÜRECİ KARTOPU GİBİ İLERLEYECEK” (Sür manşet)
- “BARZANİ PYD’Yİ ŞİKÂYET ETTİ: SÖZÜNDE DURMADI” (Sür manşet)
- “ARTIK YASAKLARIN YASAK OLDUĞU BİR TÜRKİYE VAR” (İç sayfa)
- “YENİ TÜRKİYE ÇOK GÜZEL, ARTIK KİMSE SAVAŞAMAZ” (İç sayfa)

-Haber Girişi (Spot/Flaş)

- “Çözüm süreci kartopu gibi ilerleyecek” sür manşeti iç sayfada “Artık yasakların yasak olduğu bir Türkiye var” başlığıyla yer alıyor. Haberin flaşı: “*Başbakan Tayyip Erdoğan, Diyarbakır temasları kapsamında dün Bismil ve Ergani ilçelerinde toplu açılış törenlerine katıldı. Erdoğan, konuşmalarında çözüm sürecinde gelen*

noktaya dikkat çekti. Milletten, sürece sahip çıkmalarını istedi. Artık yasakların yasak olduğu bir Türkiye'nin var olduğunu anlattı.” Şeklinde inşa edilmiştir.

- “Barzani PYD’yi şikayet etti: Sözünde durmadı” başlıklı haberde flaş kullanılmamıştır. Haberin giriş cümlesi şu şekilde oluşmaktadır: “*Irak Bölgesel Kürt Yönetimi Başkanı Mesud Barzani, PYD ile Erbil’de Suriye konusunda ortak hareket etme kararı aldıklarını ama PYD’nin sözünde durmadığını söyledi.*”

- “Yeni Türkiye çok güzel, artık kimse savaşamaz” başlıklı haberde flaş kullanılmamıştır. Haberin giriş cümlesi: “*Diyarbakır’da konuşan Şivan Perwer, çözüm sürecinde geline noktanın övgüyle bahsetti: “Türkiye güzelleşiyor.” dedi.*” şeklinde oluşmaktadır.

-Fotoğraf

Zaman Gazetesi, 18 Kasım tarihli sayısında, Diyarbakır buluşmasıyla ilgili haberlerinde kullandığı fotoğraflar haber başlıklarıyla ve haber içerikleriyle uyum sağladığı söylenilebilir. Ana sayfada sür manşette yer alan Recep Tayyip Erdoğan'ın portresi ile yanında yer alan Mesud Barzani ile Osman Baydemir'in fotoğrafı yer alıyor. İç sayfadaki fotoğraflara, dersaneler konusundan daha az yer ayrıldığı görülmektedir.

Şematik Yapı

-Durum

Zaman Gazetesi, 18 Kasım tarihli sayısında, Diyarbakır buluşmasıyla ilgili habere çok fazla dikkat çekmediği ve dersaneler konusunu ön planda tuttuğu görülmektedir. Haber başlığı ve haber görsellerinin gündeme oranla çok küçük yer kapladığı söylenilebilir. Haberlerin sunumu yapılırken pozitif bir tutum sergilendiği görülmektedir. Haberlerin içeriğinde okurda çözüm algısı oluşturmaya yönelik birleştirici mesajlar aktarıldığı söylenilebilir.

Haberlerin sonucunda verilmek istenen mesajları şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Yasaklar kalkacak.
2. Barış ve kardeşlik hakim olacak.
3. Çözüm süreci Türkiye'nin faydasına olacak
4. Türkiye normalleşiyor.
5. Kürtler PYD ile anlaşmazlığa düştü.

18 Kasım tarihli Zaman Gazetesi haberinde, olaylarda ardalın ve bağlam yönünden bilgilendirme yapıldığı, eyleme kısmen destek verildiği söylenilebilir. Diyarbakır buluşmasıyla ilgili eleştirel yaklaşımlar ve olumsuz haberlerin yansıtılmadığı fakat Diyarbakır buluşması haberlerinin ön planda tutulmadığı görülmektedir.

-Yorum

Zaman Gazetesi, 18 Kasım tarihli sayısında, Diyarbakır buluşmasıyla ilgili bir önceki güne göre daha fazla yer verdiği dikkat çekmektedir. Gazetenin gündemini yine Dersaneler oluşturuyor. Gazetede Diyarbakır buluşmasının, dersaneler konusunun gölgesinde kaldığı söylenilebilir. Zaman Gazetesi Diyarbakır buluşmasıyla ilgili haberlere küçük yer ayırmasına rağmen, haber içeriğinde negatif yaklaşmamıştır.

Mikro Yapı

a) Sentaktik Çözümleme

18 Kasım tarihli Zaman Gazetesi'nin Diyarbakır buluşmasıyla ilgili haberlerinde cümle yapılarının aktif olduğu görülmektedir. Haberlerde basit, anlaşılır, açık bir dil kullanılmıştır. Karmaşık cümlelerden uzak, basit bir üslupla aktarım yapılmıştır ve imasal gönderilere yer verilmemiştir.

b) Bölgesel Uyum

Haberlerde süreç odaklı bir nedensel ilişki kurulmuştur. Türkiye'nin geçmişi ile bugünü arasında nedensel bir ilişki oluşturulmaktadır. Söylem üzerine kurulu bir aktarım görülmektedir. Söylemin etkisini azaltacak ya da arttıracak yüklemeler kullanılmamıştır. Haberde cezaevlerinin boşalacağı, dağdakilerin ineceği ve barışın egemen olduğu bir Türkiye'nin inşa edileceği vurgusu yapılmaktadır.

Haberlerde referanssal ilişki olarak aktörlerin (Recep Tayyip Erdoğan, Mesud Barzani, Şiwan Perver) kullanıldığı görülmektedir.

c) Sözcük Seçimleri

Zaman Gazetesi, Diyarbakır buluşmasıyla ilgili haberlerinde en çok şu sözcükleri kullanmıştır: “Çözüm süreci, Yasaklar, Barış, Kürt, Kardeşlik, Diyarbakır, Kürdistan”

d) Haber Retoriği

Diyarbakır buluşmasıyla ilgili haberler retorik açıdan incelendiğinde, sözcük diziminin okuyucu ikna etmeye yönelik yapılmadığı görülmektedir. Haberin öznesinde Başbakan Tayyip Erdoğan'ın kullanılması ve söylemin etkisini arttıracak az sayıda yüklem kullanılması aktarımın yalın ve basit olduğunu göstermektedir. Dikkat çekici ifadeler kullanılmamış, sıradan bir anlatım tarzıyla haberin inşa edildiği söylenilebilir.

4.3.3. 19 Kasım

Makro Yapı

Araştırmanın bu bölümünde 19 Kasım 2013 günü Zaman Gazetesi'nde yayımlanan, Diyarbakır buluşmasıyla ilgili haberlerin makro yapısı analiz edilecektir.

a) Tematik Yapı

-Haber Başlıkları

- “BARZANİ: BAŞBAKAN'IN ‘KÜRDİSTAN’ İFADESİNİ KULLANMASI HOŞUMA GİTTİ” (İç sayfa)

-Haber Girişi (Spot/Flaş)

Haberde flaş kullanılmamıştır. Haberin giriş cümlesi şu şekilde oluşmaktadır: *“Başbakan Tayyip Erdoğan'ın daveti üzerine Türkiye'ye gelen Irak Kürdistan Bölgesel Yönetimi Başkanı Mesud Barzani, Kürtçe yayın yapan TRT6 kanalına Diyarbakır ziyaretiyle ilgili açıklamalarda bulundu. Başbakan Erdoğan'ın ilk kez kendisini*

tanıtırken, ‘Kürdistan’ ifadesini kullanmasının çok hoşuna gittiğini ve bunun da önemli bir adım olduğunu söyledi”

-Fotograf

Haberde, Mesud Barzani'nin Diyarbakır buluşmasında halkı selamlarken çekilen fotoğrafı yer alıyor. Fotoğrafın haber başlığı ve içerikle örtüştüğü söylenilebilir. Gazetenin mizanpajında fotoğrafa küçük bir yer ayrıldığı görülmektedir.

b) Şematik Yapı

-Durum

Zaman Gazetesi, 19 Kasım tarihli sayısında, Diyarbakır buluşmasıyla ilgili habere çok fazla dikkat çekmediği ve dershaneler konusunu ön planda tuttuğu görülmektedir. Haber başlığı ve haber görsellerinin gündeme oranla çok küçük yer kapladığı söylenilebilir. Haberlerin içeriğinde okurda çözüm algısı oluşturmaya yönelik birleştirici mesajlar aktarıldığı söylenilebilir.

Haberlerin sonucunda verilmek istenen mesajları şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Türkiye Kürdistan'ı tanıdı.
2. Barış ve kardeşlik için büyük adımlar atıldı.

19 Kasım tarihli Zaman Gazetesi haberinde, olaylarda ardalın ve bağlam yönünden bilgilendirme yapıldığı, eyleme kısmen destek verildiği görülmektedir. Diyarbakır buluşmasıyla ilgili eleştirel yaklaşımlar ve olumsuz haberlerin

yansıtılmadığı fakat Diyarbakır buluşması haberlerinin ön planda tutulmadığı söylenilebilir.

-Yorum

Zaman Gazetesi Diyarbakır buluşmasıyla ilgili haberlere 19 Kasım tarihinde de küçük yer ayırmıştır. Dershaneler konusuna geniş yer ayrılması, ön plana çıkarılması ve gazetenin gündemini oluşturması dikkat çekiyor.

Mikro Yapı

a) Sentaktik Çözümleme

Zaman Gazetesi'nin 19 Kasım tarihli baskısında, Diyarbakır buluşmasıyla ilgili haberinde, cümle yapılarının aktif olduğu görülmektedir. Haberlerde basit, anlaşılır, açık bir dil kullanılmıştır. Karmaşık cümlelerden uzak, basit bir üslupla aktarım yapılmıştır ve imasal gönderilere yer verilmemiştir.

b) Bölgesel Uyum

Türkiye'nin geçmişi ile bugünü arasında nedensel bir ilişki oluşturulmaktadır. Söylem üzerine kurulu bir aktarım görülmektedir. Nedensel ilişki süreç üzerine kurulmuştur. Söylemin etkisini azaltacak ya da arttıracak yüklemelerin kullanılmadığı görülmektedir.

Haberlerde referanssal ilişki olarak aktörlerin (Recep Tayyip Erdoğan ve Mesud Barzani) kullanıldığı görülmektedir.

c) Sözcük Seçimleri

Zaman Gazetesi'nin, Diyarbakır buluşmasıyla ilgili 19 Kasım tarihli sayısında en fazla kullanılan sözcükler, "Kürdistan, Türkiye, Kürt, Diyarbakır" olarak dikkat çekmektedir.

d) Haber Retoriği

Haber retorik açıdan incelendiğinde, sözcük diziminin okuyucu ikna etmeye yönelik yapılmadığı görülmektedir. Haberin öznesinde Mesud Barzani'nin kullanılması ve söylemin etkisini arttıracak az sayıda yüklem kullanılması aktarımın yalın ve basit olduğunu göstermektedir. Dikkat çekici ifadeler kullanılmamış, sıradan bir anlatım tarzıyla haberin inşa edilmiştir.

4.3.4. 20 Kasım

Makro Yapı

Araştırmanın bu bölümünde 20 Kasım 2013 günü Zaman Gazetesi'nde yayımlanan, Diyarbakır buluşmasıyla ilgili haberlerin makro yapısı analiz edilecektir.

a) Tematik Yapı

-Haber Başlıkları

- “BEN HAYALLERİMİ SÖYLÜYÖRÜM, GÜNDEMİMİZDE GENEL AF YOK” (Sür manşet)

- “GENEL AF GÜNDEMİMİZDE YOK” (İç sayfa)

-Haber Girişi (Spot/Flaş)

Haberin flaşı: “Başbakan Erdoğan, Diyarbakır'da kullandığı, ‘Dağdakiler inecek, cezaevleri boşalacak’ şeklindeki sözlerinin ‘genel af’ olarak yorumlanmasına tepki gösterdi. Erdoğan, “Ben hayallerimi söylüyorum. Genel af kesinlikle gündemimizde yok.” dedi. Dershanelerle ilgili ise bugün katılacağı televizyon programında açıklama yapacağını anlattı.” Şeklinde oluşmaktadır.

- Fotoğraf

Haberin ana sayfada yer alan fotoğrafında Tayyip Erdoğan'ın konuşma yaparken çekilen fotoğrafı yer alıyor. Haberin iç sayfadaki açılımında ise Tayyip Erdoğan'ın, AKP grup toplantısında, restorasyonu yapılan Filistin'deki II. Abdülhamit saat kulesinin tablosuyla çekilen fotoğrafı kullanılmış.

b) Şematik Yapı

-Durum

Zaman Gazetesi, Diyarbakır buluşmasıyla ilgili Tayyip Erdoğan'ın af tartışmasıyla ilgili konuşmasını sür manşette aktarmıştır. Haber başlığı ve haber görsellerinin gündeme oranla küçük yer kapladığı söylenilebilir. Haberlerin içeriğinde Tayyip Erdoğan'ın muhalefete eleştirileri alt başlıklar halinde oluşturulduğu görülmektedir.

Haberlerin sonucunda verilmek istenen mesajları şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Genel af gündemde yok.
2. Süreçte Türkiye'ye zarar verilmeyecek.

20 Kasım tarihli Zaman Gazetesi haberinde, olaylarda ardalın ve bağlam yönünden bilgilendirme yapıldığı görülmektedir. Diyarbakır buluşmasıyla ilgili eleştirel

yaklaşımlar ve olumsuz haberlerin yansıtılmadığı, ancak Diyarbakır buluşması haberinin ön planda tutulmadığı söylenilebilir.

-Yorum

Zaman Gazetesi Diyarbakır buluşmasıyla ilgili haberinde dersaneler konusuna da haberin flaşında vurgu yapmıştır. Tayyip Erdoğan'ın partisinin grup toplantısında yapmış olduğu konuşmaya dersaneler ile ilgili açıklama yapacağını ön plana çıkarmıştır. Haberin içeriğinde dersanelerin olmamasına rağmen haberin flaşında yer alması gazetenin ideolojik olarak haberi inşa ettiğini göstermektedir.

Mikro Yapı

a) Sentaktik Çözümleme

Zaman Gazetesi'nin Diyarbakır buluşmasıyla ilgili haberinde, cümle yapılarının aktif olduğu görülmektedir. Haberlerde basit, anlaşılır, açık bir dil kullanılmıştır. Karmaşık cümlelerden uzak, basit bir üslupla aktarım yapılmıştır ve imasal gönderilere yer verilmediği söylenilebilir.

b) Bölgesel Uyum

Haberde Türkiye'nin geçmişi ile bugünü arasında nedensel bir ilişki kurulduğu görülmektedir. Söylem üzerine kurulu bir aktarım yapılmıştır. Nedensel ilişki süreç üzerine kurulmuştur. Söylemin etkisini azaltacak ya da arttıracak yüklemelerin kullanılmadığı görülmektedir.

Haberlerde referanssal ilişki olarak aktörlerin (Recep Tayyip Erdoğan) kullanıldığı görülmektedir.

c) Sözcük Seçimleri

Zaman Gazetesi'nin, Diyarbakır buluşmasıyla ilgili 20 Kasım tarihli sayısında en fazla kullanılan sözcükler şu şekilde dikkat çekmektedir: "Kürdistan, Türkiye, Genel Af"

d) Haber Retoriği

Haber retorik açıdan incelendiğinde, sözcük diziminin okuyucu ikna etmeye yönelik yapıldığı görülmektedir. Haberin öznesinde Recep Tayyip Erdoğan'ın kullanılması ve söylemin etkisini arttıracak az sayıda yüklem kullanılması aktarımın yalın ve basit olduğunu göstermektedir. Söylemin örneklerle desteklenmesi, okuyucuyu ikna etmesi ve söylemin etkisine pozitif katkı sağlaması amacıyla oluşturulduğu söylenilebilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ DEĞERLENDİRME

İdeolojilerin, kültürler arası iletişim bağlamında toplumu yönlendirdiği, siyasi otoritenin toplumdaki algı hegemonyasını kurduğu ve medyanın toplumun aleyhine işlediği görülmektedir. İletişimin teknolojiyle birlikte kazanmış olduğu yeni boyutlar, enformasyon ağını genişletip hızlandırmıştır. Her geçen gün yeni bir kitle iletişim ağının oluştuğu iletişim dünyasında geleneksel olarak konumunu muhafaza eden gazeteler, bu yapı içerisinde önemini korumaktadır.

Medya metinleri olarak gazete haberleri ideoloji, iktidar ve siyaset ilişkileri açısından önemli bir mecraayı oluşturmaktadır. Araştırma sonuçlarından elde edilen veriler, kitle iletişim araçları içerisinde geleneksel yapısıyla önemli bir konumda olan gazetelerin, haberleri inşa sürecinde oluşturduğu algı politikasının, kamuoyunun rızası dışında işlediğini göstermiştir. Bu bakımdan, gündem oluşturma, kamuoyu oluşturma, algı yönetimi ekseninde, gazetelerin enformasyondaki en önemli araçlardan biri olduğu görülmüştür.

Medya organları içerisinde, toplumda önemli bir kitle tarafından takip edilen gazeteler, algı oluşturmadaki rolünü gerçekleştirmektedir. Gazetelerin editöryal süreç içerisinde yayınlarını istedikleri doğrultuda, istedikleri algıyı oluşturma amacıyla inşa ettikleri görülmüştür. Ulusal gazetelerin işleyişi bakımından değişen dinamikleri yayın politikasını doğrudan etkilemektedir. Bu değişkenler içerisinde medya patronları, siyasi otoriteler, çalışanlar ve haber aktörleri algı oluşumunda etkin rol oynadığı kanaatine varılmıştır.

Araştırmada örnek olarak seçilen Hürriyet, Cumhuriyet ve Zaman gazeteleri yayın politikalarına göre birbirlerinden farklı tutum sergiledikleri görülmüştür. Kitle gazetesi olarak bilinen Hürriyet Gazetesi Diyarbakır buluşmasıyla ilgili 16-20 Kasım 2013 tarihleri arasında toplamda 16 habere yer vermiştir. Hürriyet gazetesi, genel olarak Diyarbakır buluşmasıyla ilgili haberleri pozitif olarak aktarmıştır. İktidar söylemlerini destekleyen Hürriyet Gazetesi, haber politikasında ana akım medya içerisindeki rolünü üstlenmiş ve iktidar söylemlerinin etkisini arttıracak şekilde haberlerini inşa etmiştir.

Türkiye’de sol kesimin yoğun olarak takip ettiği Cumhuriyet Gazetesi, 16-20 Kasım 2013 tarihlerinde, Diyarbakır buluşmasıyla ilgili 20 habere yer vermiştir. Genel

olarak eleştirel yaklaşımlarla ele alınan iktidar söylemlerine, karşıt görüşteki söylemlerle olumsuz yaklaşım sergilenmiştir. Cumhuriyet Gazetesi'nin okuyucu kitlesine göre haberlerini inşa ettiği görülmüştür. Diyarbakır buluşmasını negatif olarak aktaran Cumhuriyet Gazetesi, Diyarbakır buluşmasını iktidarın seçim yatırımı olarak değerlendirdiğini sürekli yinelemiştir. Cumhuriyet Gazetesi muhalif görüşleri ön plana çıkartmış, iktidar söylemlerinin etkisini azaltacak şekilde haberleri inşa etmiştir. Eleştirel yaklaşımların Cumhuriyet Gazetesi'nde ön plana çıkarıldığı görülmüştür.

Muhafazakar İslam yapısıyla bilinen Zaman Gazetesi, iktidarı destekleyen nitelikte yayın politikası sergilemesi beklenirken aksine olumsuz yaklaşmıştır. İktidarla dersaneler konusunda ayrılığa düşen Zaman Gazetesi, gündeminde Diyarbakır buluşmasına 8 haberle en az yer veren gazete olmuştur. Bu süreçte gazetenin ana gündemini 'Dersaneler' konusu oluşturmaktadır. Diyarbakır buluşmasıyla ilgili haberlerin dikkat çekilmeyecek şekilde aktarıldığı, dersanelerin kapatılmasıyla ilgili haberlerin ise geniş yer bulduğu görülmektedir. Zaman Gazetesi, iktidarın Diyarbakır buluşmasıyla ilgili söylemlerini nötr olarak aktarırken, gazetenin gündeminde ön plana çıkarmamıştır.

Araştırmadan elde edilen sonuç, ulusal gazetelerin algı yaratma rolünü gerçekleştirdiği, ekonomik, siyasi, dini ve askeri seçkinlerin gündem oluşturma safhasında etkili olduğu, habere konu olan aktörlerin, muhabirlerin yayın politikası dışında bireysel olarak habere etki edebileceği, ideolojilerin söyleme yansıdığı görülmüştür.

Analizler Bağlamında Elde Edilen Verilerin Hipotez ve Araştırma Sorularına Uygulanması

Önceki bölümde içerik ve söylem analizi yöntemleri sonucu elde edilen bulgu ve veriler ışığında, araştırma soruları cevaplanmaya çalışılacak ve hipotezlerin değerlendirilmesi yapılacaktır.

HİPOTEZ	HÜRRİYET GAZETESİ 16 HABER			CUMHURİYET GAZETESİ 20 HABER			ZAMAN GAZETESİ 8 HABER			TOPLAM 44 HABER		
	+	-	N	+	-	N	+	-	N	+	-	N
H1- Yönlendirme, Düşündürme, Algı oluşturma	15	0	1	0	16	4	3	1	4	18	17	9
H2- Yayın Politikasına göre paralellik	16	0	0	20	0	0	0	8	0	36	8	0
H3- Neyin haber olup neyin haber olmaması	16	0	0	20	0	0	4	4	0	40	4	0
H4- Okur kitlesine göre yayın inşası	16	0	0	20	0	0	0	4	4	40	4	0
H5- İdeolojik tutum	14	0	2	20	0	0	8	0	0	42	0	2
H6- Editöryal süreç yansımaları	16	0	0	20	0	0	8	0	0	44	0	0
H7- Bilinçli teknik uygulama	16	0	0	20	0	0	8	0	0	44	0	0
H8- Etik kurallara uyma	0	0	16	0	0	20	0	0	8	0	0	44

+ = Pozitif; - = Negatif; N= Nötr

Araştırmada yola çıkılan hipotezler bağlamında, Ulusal gazetelerin yönlendirme, düşündürme, algı oluşturma işlevini yerine getirdiği, yayın politikasına göre tutum sergilediği, neyin haber olup neyin haber olmaması gerektiğine karar verdiği, okur kitlesine göre haberlerini inşa ettiği, ideolojik tutumların ve editöryal sürecin haber metinlerine yansıdığı, bilinçli olarak bir haber yazım tekniği uygulandığı ve etik kuralların dışına çıkıldığı görülmüştür.

5.1. Araştırma Sorularının Cevaplanması

C1- Ulusal gazetelerin algı yaratma işlevi vardır.

C2- Ulusal gazeteler algı oluşturmaz.

C3- Haberler ideolojik olarak inşa edilir.

C4- Dil algı oluşumunda etkilidir.

C5- Kamuoyu oluşumunda ulusal gazeteler etkilidir.

5.2. Söylem Analizi sonuçlarına göre Hipotezler

Araştırmanın bu bölümünde, söylem analizlerinin sonucunda elde edilen verilerle hipotezlerin sonucu yer almaktadır.

-H1

Yapılan araştırmada, ulusal gazetelerin 16 Kasım Diyarbakır buluşması ile ilgili haberlerinde, kamuoyunu politik ya da ekonomik açıdan yönlendirmek, düşündürmek, algı oluşturmak amacı ile haberlerini inşa ettiği sonucuna varılmıştır.

-H2

Yapılan araştırmada, ulusal gazetelerin 16 Kasım Diyarbakır buluşması ile ilgili haberlerinde, yayın politikalarına paralel yayın yaptıkları sonucuna varılmıştır.

-H3

Yapılan araştırmada, ulusal gazetelerde, neyin haber olup neyin haber olmaması, gazetelerin yayın politikaları gerekliliğine yapıldığı sonucuna varılmıştır.

-H4

Yapılan araştırmada, ulusal gazeteler 16 Kasım Diyarbakır buluşması ile ilgili, okur kitlesine paralel olarak yayınlarını inşa ettiği sonucuna varılmıştır.

-H5

Yapılan araştırmada, ulusal gazetelerin 16 Kasım Diyarbakır buluşmasıyla ilgili, kamuoyu oluşumunda, gündem oluşturmaya yönelik ideolojik tutum sergiledikleri sonucuna varılmıştır.

-H6

Yapılan araştırmada, ulusla gazetelerde çalışan muhabir, editör, haber müdürü ve genel yayın yönetmenlerinin, haber inşası esnasında, ideolojik fikirlerinin yansıdığı sonucuna varılmıştır.

-H7

Yapılan araştırmada, ulusal gazetelerin 16 Kasım Diyarbakır buluşmasıyla ilgili haberlerinde, söylem haberlerini aktarırken bilinçli bir teknik kullandığı görülmüştür.

-H8

Yapılan araştırmada, ulusal gazetelerin 16 Kasım Diyarbakır buluşmasıyla ilgili haberlerinde, etik kurallardan; ‘tarafsızlık’ maddesini ihlal ettiği ve sübjektif yayınlar yaptığı görülmüştür.

KAYNAKÇA

KAYNAKÇA

Kitap

- Aslan, K.** (2004a). Ben de Yazarım, İstanbul; Anahtar Kitaplar Yayınevi.
- Aslan, K.** (2004b). Haber Nasıl Okunur, İstanbul; Anahtar Kitaplar Yayınevi.
- Aslan, K.** (2009). Haberin Yol Haritası, İstanbul; Anahtar Kitaplar Yayınevi.
- Aslan, K.** (2010). Türkiye’de SMS Haberciliği, İstanbul; Anahtar Kitaplar Yayınevi.
- Althusser, L.** (Çev. Alp Tümertekin), (2014). İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları, İstanbul; İthaki Yayınları.
- Aristoteles,** (Çev. Mehmet Hakan Doğan), (1995). Retorik, İstanbul; Yapı Kredi Yayınları.
- Aziz, A.** (2012). İletişime Giriş, İstanbul; Hiperlink Yayınları.
- Baloğlu, B.** (2009). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemi, İstanbul; Der Yayınları.
- Belsey, A., Chadwick, R.;** (2011). Medya ve Gazetecilikte Etik Sorunlar, İstanbul; Ayrıntı Yayınları.
- Bülbül, A.R.** (1999). Genel Gazetecilik Bilgileri, Ankara; Nobel Yayın.
- Çakır, A.** (2014). Söylem Analizi Ne Demek İstiyorsun?, Konya; Palet Yayınları.
- Damlapınar, Z.** (2005). Medya ve Siyaset, Ankara; Turhan Kitabevi.
- Devran, Y.** (2010). Haber Söylem İdeoloji, İstanbul; Başlık Yayın Grubu.
- Erdoğan, İ.** (2011). İletişimi Anlamak, Ankara; Pozitif Matbaacılık.
- Erdoğan, İ., Alemdar, K.** (2010). Öteki Kuram. Ankara: Erk.
- Ertike, S.A.** (2012). Temel İletişim, Ankara: Ekin.
- Gökçe, O.** (1998). İletişim Bilimine Giriş. Ankara: Turhan.
- Güngör, N.** (2011). İletişim Kuramlar Yaklaşımlar, Ankara; Siyasal Kitabevi.
- İlgın, L.** (2003). Söylem ve İdeoloji Mitoloji-Din-İdeoloji, İstanbul; Su Yayınları.
- İrvan, S.** (2002). Medya Kültür Siyaset, Ankara; ARK Yayınevi.
- Kaptan, A.** (2008). Haberciliğin Temel Kuralları ve Röportaj Teknikleri, İstanbul; Türkmen Kitabevi.
- Kolçak, M.** (2012). Meslek Etiği, Ankara; Murathan Yayıncılık.
- Mora, N.** (2008). Medya Çalışmaları, Medya Pedagojisi ve Küresel İletişim, E- Kitap, Alt kitap.

Özer, Ö. (2009). Eleştirel Haber Çözümlemeleri, Eskişehir; Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Özer, Ö. (2011). Haber Söylem İdeoloji, Konya; Literatürk Y.

Sancar, S. (2008). İdeolojinin Serüveni, Ankara; İmge Kitabevi.

Saydam, Ali. (2005). Algılama Yönetimi, İstanbul; Rota Yay.

Sözen, E. (2014). Söylem, Ankara; Birleşik Yayınları.

Tekinalp, Ş., Uzun, R. (2009). İletişim Araştırmaları ve Kuramları, İstanbul; Beta Basım Yayım Dağıtım.

Van Dijk. (Çev. M.Küçük), (1988). Söylemin Yapıları ve İktidarın yapıları, Medya İktidar İdeoloji, Ankara, Ark Yayınları.

Van Dijk. (1993). Elite Discourse and Racism, New bury Park, CA, Sage.

Van Dijk, Teun A. (2001). "18- Critical Discourse Analysis", ss..352-372, Schiffrrin D., Tannen D., Hamilton H.; The Handbook of Discourse Analysis, Blackwell Publisher, 1.published, Oxford –UK.

Yaylagül, L. (2014). Kitle İletişim Kuramları, Ankara; Dipnot Yayınları.

Yüksel, C.B. (2012). İdeoloji ve Gündelik Hayatta Milliyetçilik, Ankara; Ezel Basın Yayın Dağıtım.

Williams, Raymond. (Çev. A.U. Türkbağ), (2003). Televizyon, Teknoloji ve Kültürel Biçim, Ankara; Dost Yayınları.

GAZETE

17 Kasım 2013 Hürriyet Gazetesi

18 Kasım 2013 Hürriyet Gazetesi

19 Kasım 2013 Hürriyet Gazetesi

20 Kasım 2013 Hürriyet Gazetesi

17 Kasım 2013 Cumhuriyet Gazetesi

18 Kasım 2013 Cumhuriyet Gazetesi

19 Kasım 2013 Cumhuriyet Gazetesi

20 Kasım 2013 Cumhuriyet Gazetesi

17 Kasım 2013 Zaman Gazetesi

18 Kasım 2013 Zaman Gazetesi

19 Kasım 2013 Zaman Gazetesi

20 Kasım 2013 Zaman Gazetesi

EKLER

Ek 1. Orijinallik Raporu

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-Soyadı	Erkan SOLMAZ
Öğrenci Numarası	122209112
Enstitü Anabilim Dalı	İletişim Bilimleri
Programı	Yüksek Lisans
Danışmanın Unvanı, Adı-Soyadı	Prof. Dr. Mustafa YAĞBASAN
Tez Başlığı (Türkçe)	Ulusal Gazetelerin Algı Yaratma İşlevi (16 Kasım 2013 Diyarbakır Buluşması Haberleri Bağlamında Bir Analiz)

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 77... sayfalık kısmına ilişkin, 13.../04.../2016 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezin benzerlik oranı % 22...'tir.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
- 2- Kaynakça hariç
- 3- Alıntılar hariç/dâhil
- 4- 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Yukarıda bilgileri verilen öğrencinin Yüksek Lisans Tezi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu tarafından belirlenen azami benzerlik oranlarını aşmadığını ve tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Prof. Dr. Mustafa YAĞBASAN

Danışmanın Adı-Soyadı
(İmzası)

Doç. Dr. A. Fulya ŞEN

Anabilim Dalı Başkanı
(İmzası)

F.Ü.LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ÖĞRETİM YÖNETMELİĞİ

Madde 41- Lisansüstü tezleri ile birlikte teslim edilmesi gereken belgeler şunlardır:

- a) Lisansüstü tezler, savunma öncesinde intihal program raporu ve ilgili makale şartını¹ sağladığına dair belgeleri ile birlikte enstitüye teslim edilir.
- b) İntihal raporu ile ilgili olarak etik kurallar dâhilindeki benzerlik oranları ilgili Enstitü Yönetim Kurulu tarafından belirlenir. (Enstitü Yönetim Kurulu tarafından tezin, intihal kapsamı dışında değerlendirilmesi

¹ Makale şartı doktora öğrencilerini kapsamaktadır.

ÖZ GEÇMİŞ

1984 yılında Van'da dünyaya geldi. İlk, Orta ve Lise eğitimini Van'da tamamladı. 2008 yılında başladığı İstanbul Aydın Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü'nden 2012 yılında mezun oldu. 2010 yılında TRT İstanbul Haber Merkezinde Habercilik eğitimi aldı. TRT Haber Merkezi, Ajans Press Kayıt Merkezi ve Ntvspor'da stajyer olarak çalıştı. 2013-2015 yılları arasında Muş Alparslan Üniversitesi'nde Okutman olarak görev yaptı. Aynı yıllar içerisinde Görsel İşitsel Teknikler ve Medya Yapımcılığı Bölüm Başkanlığı görevini yürüttü. 2015 yılında Muş Alparslan Üniversitesi'nden ayrılıp Milli Eğitim Bakanlığı'na geçiş yaptı. Gaziantep'te bulunan Mehmet Api Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'ne atanan Erkan Solmaz, hala Gazetecilik Öğretmeni olarak görev yapıyor. Akademik eğitiminin yanısıra profesyonel olarak Halkoyunları Eğitmenliği ve Fotoğrafçılık mesleklerini icra ediyor.